

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2013

Jakub Černý

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Jakub Černý

**Mediální analýza talk show Jana Krause se
zaměřením na navazování kontaktu**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Jakub Černý**

Vedoucí práce: **PhDr. Otakar Šoltys, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2013**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

ČERNÝ, Jakub. *Mediální analýza talk show Jana Krause se zaměřením na navazování kontaktu*. Praha, 2013. 48 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Anotace (abstrakt)

Bakalářská práce se zabývá problematikou komunikace v zábavním pořadu *Show Jana Krause*. V teoretické části je nejprve popsán a vymezen pojem talk show, pro lepší orientaci je také uvedeno srovnání a stručný přehled nejznámějších pořadů tohoto typu na území České republiky. Tato část dále obsahuje kapitulu o mediálním dialogu, jakožto specifické komunikační situaci. Popsán je zde konfrontační styl, kterým se dialogická komunikace v talk show vyznačuje, role moderátora a publika, sociální status hostů a také problém zdvořilosti, hlavní předmět komunikační analýzy této práce. Praktická část je rozdělena do dvou úseků. V tom prvním je pořad zkoumán z obecného hlediska. Popsána je zde jeho struktura, mediální prezentace, odlišnosti od jiných talk show a veškerá specifika, kterými se vyznačuje. Druhý úsek je zaměřen na problematiku komunikace, a to především projev moderátora Jana Krause a jeho způsob vedení dialogu s pozvanými hosty. Z hlediska verbální stránky práce zkoumá mnoho aspektů, stěžejním bodem je problém zdvořilosti, resp. nezdvořilosti. Cílem práce bude zjistit, kdy k těmto jevům v promluvě moderátora dochází a které jsou nejčastěji užívány.

Abstract

This bachelor thesis presents an analysis of the communication in the TV program „Show of Jan Kraus“. In the theoretical part we define and describe the term „talk show“. A list of most popular programs of this type in Czech Republic is given for

comparison. This part of the work contains also a chapter on medial dialog as a specific communication situation. We describe here a confrontation style, which is typical for the medial dialog in a talk show, a role of moderator and spectators, social status of the guests and also a question of politeness, which is the main subject of the communication analysis in this work. The practical part is divided in two chapters. In the first one the show is analysed from the general point of view. We describe its structure, medial presentation, difference to other talk shows, and all its specific features. The second chapter deals with the question of communication, especially the performance of the moderator, Jan Kraus, and his way of discussion with the guests. The thesis investigates many points of a talk performance. The main point is the politeness, or rather impoliteness. The aim of the thesis is to find out, when this happens in the speech of the moderator, and which forms of the impoliteness are mostly used.

Klíčová slova

talk show – late night show – mediální dialog – moderátor – host – publikum – sociální status – institucionální role – princip zdvořilosti

Keywords

talk show – late night show – media dialogue – moderator – guest – audience – social status – institutional role – the principle of politeness

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Jakub Černý

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Otakaru Šoltysovi, CSc., vedoucímu mé bakalářské práce, za cenné rady, ochotu, trpělivost a pozitivní přístup.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Černý Jakub

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník

diploantky/diplomanta:

2010

E-mail diplomantky/diplomanta:

Kukucer@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Mediální analýza talk show Jana Krause se zaměřením na navazování kontaktu

Předpokládaný název práce v angličtině:

Media Analysis of Jan Kraus Talk Show with a Focus on Reaching

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Show Jana Krause (dříve Uvolněte se, prosím) – pořad, který se stal v České republice fenoménem. Specifický je jeho formát, kdy se moderátor ze svých hostů snaží díky pohotovosti, sarkasmu a schopnosti improvizovat dostat informace, které by jinde neřekli. Z hlediska problematiky mluvních aktů se jedná o velmi zajímavý jev. Cílem této práce bude analyzovat Krausův způsob navazování kontaktu, vedení rozhovoru i pořad jako takový, například ve srovnání s ostatními talk show v naší zemi. Dominantním zájmem bude prověřit uplatňování Leechových maxim zdvořilosti a tvůrčí zacházení s těmito pragmalingvistickými zákonitostmi.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

1. Talk show
 - 1.1. Vysvětlení pojmu talk show
 - 1.2. Historie české a světové talk show
 - 1.3. Od pořadu Uvolněte se, prosím k Show Jana Krause (spor s Českou televizí o dalším formátu pořadu)
2. Problematika komunikace – vysvětlení pojmů
 - 2.1. Teorie mluvních aktů
 - 2.2. Griceovy kooperační principy
 - 2.3. Leechův princip zdvořilosti
3. Styl moderování Jana Krause
 - 3.1. Navazování kontaktu
 - 3.2. Styl humoru
 - 3.3. Pohotovost, reakce
 - 3.4. Míra odborné přípravy s ohledem na pozvaného hosta
 - 3.5. Spisovnost, nespisovnost projevu
 - 3.6. Neverbální komunikace
 - 3.7. Psychologické aspekty ve vztahu k hostům
 - 3.8. Analýza pořadu – současný stav a perspektiva

4. Závěr
4.1. Resumé
4.2. Přílohy

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Pořady:

Uvolněte se, prosím (19. listopad 2004 – 25. červen 2010)

Show Jana Krause (2010 - současnost)

+ odborná literatura, viz. seznam základní literatury

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Sledováním pořadu Show Jana Krause i v archivu uložených děl jeho předchůdce, Uvolněte se, prosím a četbou odborných knih zabývajících se problematikou mluvních aktů analyzovat moderátorův projev.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

AUSTIN, John Langshaw. *Jak udělat něco slovy*. 1. vydání. Praha: Filosofia, 2000. 172 s. ISBN 80-7007-133-8

Autor zde zkoumá význam řeči jako formy sdělení a dělného aktu. Podrobněji se zabývá tzv. perforativními výpověďmi – slova, která neslouží k pouhému sdělení.

LEECH, Geoffrey. *Principles of Pragmatics*. Harlow: Longman, 1999. 250 s. ISBN 0-582-55110-2

Kniha studující jazykovou komunikaci, její využití v anglickém jazyce. Autor zde argumentuje za sblížení jazykovědy s tradiční rétorikou. Dále zdůrazňuje důležitost sémantiky a pragmatiky. Obě tyto disciplíny by se podle něj měly také sblížit.

GRICE, Herbert Paul. *Studies in the Way of Words*. Harvard University Press, 1991. 406 s. ISBN 978-0674852716

Griceova první kniha obsahující seznam jeho důležitých přednášek, esejů, filozofické myšlení. Autor zde rozebírá své konverzační teorie (Griceovy maximy, kooperační principy).

WATZLAWICK, Paul. *Pragmatika lidské komunikace*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. 243 s. ISBN 80-86088-04-9

Horníček, Miroslav. *Hovory H*. Praha: Motto, 2004. 207 s. ISBN 80-7246-268-7

Kniha, ve které najdeme ucelený soubor populárních dialogů oblíbeného herce s publikem. Je zde uvedeno i mnoho vzpomínek na řadu Horníčkových spolupracovníků (Werich, Voskovec, Veselá).

KOUSALOVÁ Hana. *Talk show! Aneb 7 dobrých důvodů proč vystoupit v televizi*. 2002. 152 s. ISBN 80-238-7759-

Dílo autorky, která od roku 1998 moderovala na TV Prima populární diskusní pořad Trní. V knize se snaží odpovědět na otázku, co vede lidi k tomu, aby vystupovali před televizními kamerami, proč se chtějí podělit na veřejnosti o své názory, pocity, nálady.

KRAUS Jan. *Uvolněte se, prosím*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2005. 275 s. ISBN 86864-37-5

Kniha obsahuje soubor vybraných rozhovorů z pořadu Uvolněte se, prosím. Autor na začátku vyjadřuje jistou pochybnost o působení přepsaných rozhovorů na čtenáře.

KRAUS Jan. *Uvolněte se, podruhé*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006. 317 s. ISBN 80-87021-01-0

Druhá kniha přepsaných rozhovorů se známými osobnostmi. Zachycuje především chvíle, kdy to mezi moderátorem Janem Krausem a pozvanými hosty nejvíce jiskřilo.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Datum / Podpis studenta/ky

6. června 2012

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU KOPIÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE DOPORUČENÉ PEDAGOGEM/PEDAGOŽKOU BUDE VEDENÍ IKSŽ POUZE BRÁT NA VĚDOMÍ, TEZE PODÁVANÉ STUDENTEM/KOU SAMOSTATNĚ BUDE PROJEDNÁVAT.

Obsah

ÚVOD	2
1. TALK SHOW	3
1. 1. VYMEZENÍ POJMU TALK SHOW	3
1. 2. TALK SHOW – HISTORICKÝ VÝVOJ	4
1. 3. TALK SHOW – SUBŽÁNRY A JEJICH NEJZNÁMĚJŠÍ PŘEDSTAVITELÉ V USA	5
1. 3. 1. <i>Late night shows</i>	5
1. 3. 2. <i>Tabloid talk shows</i>	6
1. 4. PŘEHLED NEJZNÁMĚJŠÍCH TALK SHOW V ČESKÉ REPUBLICE	6
1. 4. 1. <i>Uvolněte se, prosím</i>	6
1. 4. 2. <i>Show Jana Krause</i>	7
1. 4. 3. <i>Všechnopárty</i>	8
1. 4. 4. <i>Na Plovárně</i>	8
1. 5. DALŠÍ VYBRANÉ ČESKÉ TALK SHOW	10
1. 5. 1. <i>Banánové rybičky</i>	10
1. 5. 2. <i>Krásný ztráty</i>	10
1. 5. 3. <i>Trní</i>	11
1. 5. 4. <i>Áčko</i>	11
1. 5. 5. <i>Mr. GS</i>	11
1. 5. 6. <i>V Luftě</i>	12
1. 6. OD POŘADU UVOLNĚTE SE, PROSÍM K SHOW JANA KRAUSE (SPOR S ČESKOU TELEVIZÍ O DALŠÍM FORMÁTU POŘADU).....	12
1. 7. JAN KRAUS - ŽIVOTOPIS	13
2. MEDIÁLNÍ DIALOG	13
2. 1. VYMEZENÍ POJMU MEDIÁLNÍ DIALOG	14
2. 2. MEDIÁLNÍ DIALOG JAKO OBLÍBENÝ ŽÁNŘ TELEVIZNÍ ZÁBAVY	15
2. 3. PORUŠENÍ INSTITUCIONÁLNÍ ROLE JAKO DŮLEŽITÝ ZNAK MEDIÁLNÍHO DIALOGU V TALK SHOW	15
2. 4. PUBLIKUM JAKO VÝCHOZÍ CÍL MEDIÁLNÍHO DIALOGU.....	16
2. 5. SOCIÁLNÍ STATUS HOSTA JAKO DALŠÍ DŮLEŽITÝ PRVEK MEDIÁLNÍHO DIALOGU V TALK SHOW	18
2. 6. KONVERZAČNÍ MAXIMY, PRINCIP ZDVOŘILOSTI	19
3. ANALÝZA POŘADU SHOW JANA KRAUSE	21
3. 1. STRUKTURA POŘADU – USPOŘÁDÁNÍ INTERIÉRU, PRŮBĚH NATÁČENÍ, PREZENTACE V TELEVIZI.....	21
3. 1. 1. <i>Uspořádání interiéru</i>	22
3. 1. 2. <i>Průběh natáčení</i>	22
3. 1. 3. <i>Mediální prezentace</i>	24
3. 2. PROJEV JANA KRAUSE.....	25
3. 3. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH DÍLŮ	26
3. 3. 1. <i>Show Jana Krause – 3. 9. 2010, hosté: Vít Bárta, Klára Vytisková, Petr Fiedor</i>	26
3. 3. 2. <i>Show Jana Krause – 19. 4. 2013, hosté: Václav Kadlec, Ha Thanh Nguyenová, Silvie Dymáková</i>	34
3. 4. ANALÝZA DALŠÍCH ČTYŘ DÍLŮ	38
3. 4. 1. <i>Analyzované díly:</i>	39
3. 4. 2. <i>Grafy četnosti výskytu Leechových maxim zdvořilosti v analyzovaných dílech:</i>	40
ZÁVĚR	42
SUMMARY	43
POUŽITÁ LITERATURA	46

Úvod

Cílem této bakalářské práce bude provést komplexní analýzu pořadu *Show Jana Krause*. Talk show, navazující na svého předchůdce *Uvolněte se, prosím*, si stále drží dominantní roli na tomto poli televizní zábavy a je u nás stále jediným pořadem, který svým formátem napodobuje tzv. *late night shows*, populární především v Severní Americe. Pro lepší orientaci v této oblasti je v první části práce vysvětlen samotný pojem talk show, dále ve stručnosti představen historický vývoj a uvedeny nejdůležitější příklady pořadů tohoto typu, a to jak ve Spojených státech, odkud tento formát pochází, tak v České republice. Kromě samotného pořadu je v této kapitole také představena osoba moderátora Jana Krause, který má v celé talk show dominantní roli.

V další části práce se budu zabývat problematikou mediálního dialogu, jakožto hlavního komunikačního prvku, který zde probíhá. Tato oblast komunikace je pro pořad typu talk show velmi důležitá, neboť přináší určitá specifika, která nikde jinde nenajdeme. Z hlediska teorie bude rozebrána role moderátora a jeho způsob vedení dialogu. Dále se zaměřím na hosty, jejich rozmanitost a sociální status, nebo publikum, jakožto hlavního recipienta celé komunikace. A v neposlední řadě vysvětlím také problematiku zdvořilosti, což bude i jeden z hlavních předmětů mé analýzy.

Praktickou část pak rozdělím na dvě kapitoly. V té první rozeberu pořad z obecnějšího hlediska – strukturu, odlišnost oproti jiným talk show, specifické vlastnosti, průběh natáčení, uspořádání interiéru a také mediální prezentaci pořadu.

Ve druhé části se pak zaměřím na problematiku komunikace. Hlavním předmětem výzkumu bude projev moderátora Jan Krause a jeho způsob vedení dialogu s pozvanými hosty. Zde se zaměřím na volbu výrazových prostředků, spisovnost a nespisovnost, prvky neverbální komunikace, užívání vulgarismů a pejorativních výrazů, psychologické aspekty ve vztahu k hostům, styl humoru nebo i témata, která jsou v pořadu nejčastěji probírána.

Z hlediska zdvořilosti pak provedu analýzu porušování či dodržování Leechových zdvořilostních maxim. Ve dvou dílech tyto jevy podrobně představím na prepisech vybraných dialogů. V další části analýzy náhodně vyberu čtyři další díly v rozmezí let 2010 - 2012, ve kterých budu zkoumat a zaznamenávat četnost výskytu těchto jevů. Ty posléze zaznamenám do jednoduchých tabulek, které poskytnou určitou představu o této problematice. V závěru pak z nasbíraných dat vytvořím dva grafy, ve

kterých bude uvedena procentuální četnost výskytu porušování, respektive dodržování Leechových maxim zdvořilosti.

1. Talk show

1. 1. Vymezení pojmu talk show

Talk show (talk – mluvit, show – zábava) je rozhlasový nebo televizní pořad, ve kterém moderátor (zpravidla za přítomnosti publika) zpovídá své hosty. Těmi jsou většinou známé osobnosti ze světa politiky, sportu, kultury nebo lidé jakkoliv divácky atraktivní.

„Výraz talk show je používán převážně v americké a australské angličtině, zatímco v britské se více používá termín chat show (chat – povídat si, chat show – televizní debata).“¹

Tématem diskuse může být cokoliv. Vždy je ale namířeno na konkrétního hosta. Ten nemusí být pokaždé jenom jeden. Někdy mezi pozvanými figuruje i skupina hostů, která se skládá z velmi známých osobností nebo lidí znalých problematiky daného tématu. Často se jedná o různé hudební a umělecké skupiny, sportovní týmy, případně skupiny osob, které mají mezi sebou určitou spojitost. V takových situacích bývá role moderátora méně výrazná, jelikož je v „početní nevýhodě“ a musí své otázky rovnoměrně rozdělit mezi pozvané hosty. V případech, kdy je pozvána pouze jedna osoba, naopak moderátor uplatňuje svoji dominantní roli a celý rozhovor vede (např. Jan Kraus). To vše za účelem pobavit diváka.

„Talk show může také obsahovat call-in show (call-in – přivolat), kdy posluchači telefonují do studia a kladou svoje otázky hostu/ům.“²

Pořady typu talk show nejsou klasickým publicistickým pořadem. „Rozhovor se netýká osvětlení nějakého aktuálního problému a poskytnutí nových informací divákovi. Důležitá je hlavně exkluzivita hosta.“ (Reifová a kolektiv 2004, s. 257)

¹ Arts lexikon. TRPĚLKOVÁ, Dita. *Talk show* [online]. 5.1.2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Talk_show

² tamtéž

1. 2. Talk show – historický vývoj

Tento druh pořadu je historicky spojován především se Spojenými státy americkými. První talk show na televizních obrazovkách hostil Joe Franklin v roce 1951 a jeho pořad se vysílal téměř celou 2. polovinu 20. století – poslední díl až roku 1993. Kromě něho patřil mezi první tvůrce talk show i Ed Sullivan a jeho *The Ed Sullivan Show* vysílaná v letech 1948 – 1971.

Dalším důležitým mezníkem v historickém vývoji byl rok 1954. V tomto roce začal Steven Allen jako první uvádět legendární *The Tonight Show*, která až dodnes běží na americké NBC (The National Broadcasting Company). Pořad byl ze začátku jen lokální show ve státě New York. Postupem času ale jeho popularita rostla, až se z něj stal doslova fenomén svého druhu – v současné době se jedná o nejdéle vysílaný zábavní program v USA a zároveň třetí nejdéle běžící show na NBC po pořadech *Meet the Press* a *Today*.

V 60. a 70. letech byl velmi populární Johnny Carson, který je historicky jednou z nejdůležitějších osobností ve vývoji tohoto žánru. Jeho *The Tonight Show Starring Johnny Carson* silně ovlivňovala tehdejší americkou populární kulturu. Samotný Carson byl nejvíce oceňován pro schopnost pohotově reagovat na své hosty a v pozdější době se stal pro některé z moderátorů talk show (Letterman, Leno atd.) velkým vzorem. V polovině 70. let začal obecně největší rozmach talk show, a to především díky její bulvární formě, tzv. *tabloid³ talk shows*.

V dnešní době je tento televizní žánr nejrozvinutější právě ve Spojených státech amerických. Díky široké nabídce, kterou americké televize nabízejí, jsou pořady formátu talk show jedním z hlavních prvků televizní zábavy v této zemi. K lepší orientaci i přesnější mediální charakteristice slouží jejich jednotlivé subžánry:

³ tabloid = bulvární list

1. 3. Talk show – subžánry a jejich nejznámější představitelé v USA

1. 3. 1. Late night shows

V USA nejpopulárnější subžánr talk show. Diskusní pořad méně formálního charakteru, vysílaný v pozdních večerních hodinách. Bývá zaměřen především na zábavu, film nebo hudbu. Typická je zde pozice moderátora, který sedí za stolem a odtud zpovídá své hosty. Ti jsou nejčastěji usazeni na velkém gauči (většinou i výrazně barevném). Formát kombinuje prvky talk show a částečně i stand up comedy⁴ (zejména v úvodním proslovu moderátora), častá jsou pak i hudební nebo taneční vystoupení (doprovodné kapely ve studiu, hosté z řad zpěváků a tanečníků).

Mezi nejznámější moderátory late night shows patří David Letterman a jeho *Late show* (dříve *Late night*) vysílaná na stanici CBS od roku 1993. Pořad se stal jedním z nejsledovanějších tohoto formátu, diváci nejvíce oceňují Lettermanův ironický, často až sebeironický humor. O velké popularitě svědčí i výběr hostů, kterými jsou nejznámější světové celebrity všech možných profesí. Pro moji bakalářskou práci je tento pořad důležitý z hlediska toho, že Jan Kraus se Lettermanem značně inspiroval a většinu prvků do své talk show jednoduše převzal.

The Tonight Show a její moderátor Jay Leno je druhým nejznámějším příkladem tohoto subžánru. Jak už bylo uvedeno v předchozí části kapitoly, pořad běží na obrazovkách od roku 1954, za tu dobu se v něm vystříдалo osm moderátorů. Ten současný, Jay Leno, pořad moderuje s roční přestávkou již od roku 1992.

Další osobností late night show je také Conan O'Brien, který v roli moderátora talk show působí už od roku 1993, kdy začal se svojí *Late Night with Conan O'Brien* (posléze přejmenována na *The Tonight show*). Od roku 2010 nese jeho pořad jméno *Conan*.

⁴ Stand up comedy je forma komediálního vystoupení, ve kterém komik stojí před publikem a snaží se jej pomocí předem připravených nebo improvizovaných monologů zabavit. Nejznámějším příkladem tohoto typu u nás je pořad Na stojáka.

1. 3. 2. Tabloid talk shows

V českém překladu „bulvární“ talk shows, ve kterých hraje hlavní roli silná emocionální složka, a jsou velmi sociálně založené. Často obsahují i kontroverzní a senzační témata. Nejznámějšími příklady jsou *The Jerry Springer show* vysílaná od roku 1991 na kanálu NBC a mající díky některým dílům i osobě moderátora poněkud kontroverzní charakter. V pořadu je běžné, že na sebe jednotliví účinkující (a někdy i diváci) křičí, horlivou gestikulací a nečekanými výroky ostatně nešetří ani samotný Springer.

Dále pak světoznámá *The Oprah Winfrey Show*, která tento televizní žánr nejvíce proslavila. Na obrazovkách běžela v letech 1986 – 2011 a za tuto dobu si vybudovala pozici nejlépe hodnocené talk show v americké televizní historii. Ačkoliv pořad obsahoval kontroverzní a senzační témata, v emotivním a přitom lidském podání Oprah Winfrey vše dostalo úplně jiný rozměr a moderátorka se tak stala poměrně rychle jednou z nejvlivnějších celebrit na celém světě.

Do subžánru tabloid talk shows patří i pořady více orientované na politické otázky. Zde je možné uvést například *The Phil Donahue Show*, což byla mimo jiné první talk show, ve které byli přítomni diváci.

Hlavním znakem většiny těchto pořadů bývá vysílací čas, jelikož začínají pozdě večer nebo po půlnoci a jejich konec bývá často až v brzkých ranních hodinách.

1. 4. Přehled nejznámějších talk show v České republice

V České republice mezi nejznámější pořady typu talk show v současnosti patří *Show Jana Krause* (dříve *Uvolněte se, prosím*), *Všechnopárty* Karla Šípa a také pořad *Na Plovárně* moderovaný Markem Ebenem.

1. 4. 1. Uvolněte se, prosím

Uvolněte se, prosím je nejznámější talk show v České republice vycházející z pořadů formátu late night show, které jsou populární ve Spojených státech i mnoha zemích západní Evropy. Česká televize ji vysílala na svém prvním programu od 19. listopadu 2004 do 25. června 2010, a to každý pátek večer v hlavním vysílacím čase.

Místem natáčení bylo žižkovské divadlo Ponec, ve kterém diváci sledovali představení trvající zhruba 90 minut. To bylo posléze kvůli vysílání v televizi sestříháno na přibližnou půlhodinu.

Do pořadu byli standardně zváni tři hosté. Co se týká prvních dvou, jednalo se většinou o veřejně známé osoby ze světa politiky, kultury nebo vědy. Třetím hostem byli většinou obyčejní lidé z řad široké veřejnosti, kteří se ale věnovali zajímavému, často až netradičnímu koníčku, práci nebo jiným zvláštním činnostem. Někdy byli divácky atraktivní již sami o sobě. Mezi pozvanými hosty nebyla (až na výjimky) žádná spojitost, jednotlivé díly neměly ani dopředu dané téma.

Moderátor Jan Kraus byl po celou dobu vysílání hlavní osobností samotného pořadu. Diváci na něm nejvíce oceňovali pohotovost, břitký humor, schopnost improvizace, vtipné a trefné komentáře směřující většinou na aktuální situaci v české politice i to, jak často dokázal z hostů dostat odpovědi, které by za normálních okolností nikdy nevyslovili. Díky výše uvedeným aspektům se z pořadu *Uvolněte se, prosím* stal fenomén televizní zábavy. V roce 2005 získal například cenu TýTý v kategorii pořad roku.

Jubilejní 200. vydání pak o čtyři roky později přilákalo ke sledování 1 162 000 dospělých diváků, což ten večer tvořilo 38,13 procenta podílu lidí přítomných u televizních obrazovek. Kromě vysoké sledovanosti byl tento díl výjimečný i kvůli tomu, že mezi pozvanými hosty byla celá Krausova rodina, o čemž moderátor dopředu nevěděl.

V dalších letech ale pořad na popularitě postupně ztrácel, podle některých mediálních analytiků klesala i úroveň samotné zábavy. Jan Kraus měl během vysílání časté spory s Radou České televize, kvůli kterým na konci května 2010 oznámil, že *Uvolněte se, prosím* na televizních obrazovkách končí.

1. 4. 2. Show Jana Krause

Pořad je od 3. září 2010 vysílán na komerční stanici Prima family a volně navazuje na svého předchůdce - *Uvolněte se, prosím*. Jak už název napovídá, moderátorem je nadále Jan Kraus. Zachován zůstal i formát se třemi hosty a absence nosného tématu, velmi podobný je také interiér a uspořádání studia, které se až na drobné detaily oproti minulosti skoro v ničem neliší.

Co se ale změnilo, je místo natáčení. To probíhá v pražském divadle Archa. Posunul se také vysílací čas. Tak, aby lépe odpovídal formátu late night show. Pořad se tedy vysílá po 22. hodině (v současnosti ve 22:20) v závislosti na aktuálním programu Prima family. Delší je také stopáž, která činí 48 minut čistého času. Cenu TýTý pořad zatím nezískal, nejlepším umístěním bylo 2. místo v roce 2010.

1. 4. 3. Všechnopárty

Zábavná talk show moderovaná Karlem Šípem. Pořad běží na České televizi od 24. listopadu 2005 a je svojí popularitou srovnatelný s Krausovou show na Primě. Natáčení probíhá v divadle Semafor, stopáž je přibližně 42 minut. *Všechnopárty* se vysílá každý pátek ve 21:25, tedy necelou hodinu před *Show JK*.

Karel Šíp jakožto moderátor volí pro každý díl určité téma. Podle toho také vybírá hosty, kteří jsou zpravidla tři, a většinou se jedná o osobnosti veřejného nebo kulturního života. Ti s ním poté o dané problematice, se kterou mají často vlastní zkušenost, humornou a nenásilnou formou diskutují. Kromě nich je do pořadu pozván i odborník, který se konkrétnímu problému věnuje na pracovní úrovni a pomáhá tak ostatním celou věc objasnit. „Název *Všechnopárty* odpovídá stylu pořadu. Ptá se na všechno v rámci daného tématu a slovo *párty* plní funkci nevázané zábavy, během které je všechno povoleno.“⁵

Diváci na *Všechnopárty* nejvíce oceňují inteligentní humor věci znalého Karla Šípa, který se zde projevuje i jako zdatný glosátor. Tento fakt napomáhá k celkové atmosféře pořadu, která je velmi přátelská a liší se tak od poněkud tvrdšího konfrontačního stylu v *Show Jana Krause*.

V roce 2009 získala *Všechnopárty* cenu ankety TýTý v kategorii pořad roku.

1. 4. 4. Na Plovárně

Na pomyslném žebříčku popularity je tato talk show třetí nejoblíbenější. V České televizi se vysílá od roku 1998 a ze začátku byla natáčena v prostorách pražské

⁵ ČESKÁ TELEVIZE. *Všechnopárty*. [online]. © 1996–2013. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/>

Občanské plovárny, odkud vznikl i její název. Poté se pořad přesunul do klubu Avion, ve kterém našel štáb pro své potřeby lepší zázemí. Talk show *Na Plovárně* trvá po sestříhání přibližně 25 minut a Česká televize ji donedávna vysílala v neděli hodinu před půlnocí na druhém programu.

Velký vliv na popularitu pořadu má samotný moderátor. Marek Eben je symbolem příjemného a seriózního vystupování, laskavého humoru, inteligence a vysoké profesionality. Díky těmto vlastnostem je už po mnoho let hvězdou televizní obrazovky a drtivá většina diváků vnímá jeho osobu velmi pozitivně. Ostatně jména hostů, která doposud *Na Plovárně* účinkovala, jsou toho jasným důkazem. Žádný jiný pořad v České republice nemá v historii pozvaných tak známé osobnosti jako právě Ebenova talk show. A to platí především pro zahraničí hosty, jejichž seznam je opravdu dlouhý. Ze světa sportu zde byli atleti Carl Lewis, Sergej Bubka a nejrychlejší muž planety Usain Bolt, světoznámý horolezec Reinhold Messner, tenistka Martina Navrátilová. Z hudby kompletní sestava kapely Genesis, bluesový kytarista B. B. King nebo operní pěvec José Cura. Mezi herci například Robert Redford nebo Antonio Banderas, z ostatních pak jeden z nejbohatších mužů planety a spoluzakladatel Microsoft Bill Gates či tibetský duchovní dalajláma.

Zajímavostí je, že Marek Eben do svého pořadu odmítá zvat politiky. Rozhovory je s nimi možné udělat až po tom, co ukončí svoji aktivní činnost. 23. září 2012 byl odvysílán jubilejní 500. díl, což jen dokazuje, jak bohatou historii talk show *Na Plovárně* má.

Paradoxem je, že i přes velkou oblibu pořad nikdy nezískal žádnou cenu TýTý. Vliv na to může mít celkový ráz pořadu, který je velmi komorní a usedlý, Marek Eben zde plní spíše roli posluchače. Téma je dáno profesí hosta, kterým je pouze jedna osoba. Zajímavostí je pak absence diváků v sále.

1. 5. Další vybrané české talk show

1. 5. 1. Banánové rybičky

Divácky velmi oblíbená talk show vysílaná na prvním programu České televize v letech 1999 až 2007. Jednotlivé díly měly podtitul „jak přežít (substantivní vazba)“, později pak jenom „jak (infinitivní)“.⁶ Moderátorka Halina Pawłowska na toto téma diskutovala s dvojicí vybraných hostů. Pořad se vysílal nejdříve jako čtrnáctideník, od září 1999 pak každý týden ve čtvrtek večer. Natáčelo se ve studiu ČT Brno, kde byli přítomni i diváci. Stopáž tvořila přibližně 30 minut.

Na *Banánových rybičkách* diváci nejvíce oceňovali kromě dobrého výběru hostů i schopnost samotné moderátorky vtipně glosovat různá aktuální témata a přidávat k nim pomocí „moudrostí“ svůj osobitý komentář. Důkazem velké popularity pořadu byly v letech 2000, 2001 a 2002 divácké ceny TýTý v kategorii pořad roku, díky kterým se Banánové rybičky staly jedním z nejoblíbenějších pořadů ČT vůbec.

1. 5. 2. Krásný ztráty

Pořad, který je od roku 2000 vysílán na České televizi, moderuje známý hudebník Michal Prokop. Ten ve studiu na Kavčích horách, stylizovaném do prostředí pražských barů, v uvolněné atmosféře diskutuje o životních peripetiích dvojice pozvaných hostů. Jeho role není v pořadu tak výrazná, na rozdíl od ostatních talk show zde Prokop působí spíše jako posluchač, který své hosty nechává často volně a nepřerušovaně mluvit.

Krásný ztráty mají délku okolo 25 minut a diváci je mohou vidět každý čtvrtek ve 23 hodin na druhém programu České televize. Během své historie nezískaly ani jednu cenu TýTý. Jejich popularita je ve srovnání s ostatními talk show spíše průměrná. K celkově poněkud komorní a ponuré atmosféře přispívá i absence diváků ve studiu.

⁶ CSFD.CZ. Banánové rybičky [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z:<http://www.csfd.cz/film/252586-bananove-rybicky/>

1. 5. 3. Trní

Oblíbený diskusní pořad vysílaný od roku 1998 na TV Prima. Necelé tři roky jím provázela známá rozhlasová moderátorka Hanka Kousalová, která se zároveň podílela i na jeho dramaturgii. Stopáž byla přibližně 40 minut. *Trní* bylo tematicky zaměřené na partnerské problémy, pozvaní se před zraky diváků ve studiu svěřovali se silným životním příběhem, což pořadu pravidelně zajišťovalo velmi slušnou sledovanost.

V roce 2002 *Trní* změnilo formát, moderátorský post obsadila Bára Štěpánová a od té doby šla sledovanost rapidně dolů. Pořad byl proto posléze stažen z obrazovek úplně. Divácké ceny TýTý nikdy nezískal, jelikož jeho formát nebyl klasicky zábavný.

1. 5. 4. Áčko

Podobný pořad jako *Trní* vysílaný na televizi Nova od května 1997 do roku 2002. Natáčelo se ve studiu na Barrandově, diváci zde byli také přítomni. Stopáž činila přibližně 60 minut. Na pozici moderátorky se nejčastěji střídaly Pavlína Wolfová se Šárkou Kubelkovou. Kromě nich ale pořadem prošli i například moderátor politických debat Martin Veselovský či nedávno zesnulý herec Vladimír Čech.

Áčko mělo charakter rodinné diskuse. Hosté byli lidé nejrůznějšího věku, povolání, sociálních skupin. Ve svém životě si prošli určitými problémy (rodinné a životní krize, nemoci, závislosti, fobie, šikana, úmrtí blízkého) a do pořadu se s nimi přišli svěřit.

V anketě TýTý *Áčko* úspěchy velkým obloukem míjely. Pořad „dopltil“ (stejně jako *Trní*) na svůj formát, který zábavný charakter silně postrádal.

1. 5. 5. Mr. GS

Mr. GS měla být díky moderátorské dvojici Michal Suchánek – Richard Genzer unikátní a zábavná talk show, která by konkurovala, tou dobou populárnímu, *Uvolněte se, prosím*. Ve skutečnosti se jednalo jen o jeho trapnou kopii, která měla s inteligentní televizní zábavou pramálo společného. Díky tomu si pořad vysílaný v

letech 2008 – 2011 na televizi Nova (po 22. hodině) vysloužil hanlivé přívěsisko „anti-talkshow“.

Hosté byli za přítomnosti publika v každém díle dva, stopáž činila 27 minut. Tvůrci talk show měli zpočátku velké ambice i na získání cen TýTý, těch se ale nakonec nikdy nedočkali. Tuto skutečnost mohla negativním způsobem ovlivnit absence nosného tématu i častá „vyprázdněnost“ dialogů, které moderátoři s hosty vedli.

1. 5. 6. V Luftě

Zajímavý koncept diskusního pořadu vysílaný od 7. června 2012 každý čtvrtek ve 21h na dnes již zaniklých TV Metropol a poté i její sesterské Pětce. Stopáž činila přibližně 27 minut.

Moderátor Jakub Kohák si své hosty zval na střechnu Paláce U Hybernů, kde bylo speciálně upravené studio (z technických důvodů zde chyběli diváci). Ze začátku nabízel pořad poměrně zajímavé hosty, se kterými moderátor probíral nejrůznější témata. Časem se ale začaly projevovat Kohákovy značně omezené řečnické schopnosti a divácká sledovanost začala pomalu klesat.

Ve své krátké historii pořad prakticky nestihl žádnou z nominací na divácké ceny a k 1. únoru letošního roku stejně jako celá TV Pětka skončil.

1. 6. Od pořadu Uvolněte se, prosím k Show Jana Krause (spor s Českou televizí o dalším formátu pořadu)

Jan Kraus se během natáčení tehdejšího *Uvolněte se, prosím* dostal do konfliktu s Radou ČT. Známostou kontroverzí byl například díl, ve kterém byla hostem zpěvačka Helena Vondráčková. Té měl dát moderátor podle slov člena Rady České televize Josefa Pavlaty příliš velký prostor k vyjádření o jejím sporu se zpěvačkou Martou Kubišovou. Tím byla porušena vyváženost pořadu, protože druhá strana (Kubišová) nemohla na proslov Vondráčkové jakkoliv reagovat. Jan Kraus na toto obvinění reagoval ve smyslu, že jeho talk show není zpravodajský ani publicistický pořad.

Dalším konfliktem pak bylo v létě 2009 stažení repríz dvou dílů, v nichž byly hosty političky Kateřina Jacques a Ivana Řápková. Obzvláště díl s prvně jmenovanou, která byla zaskočena otázkou, co je to biomasa, byl doslova hitem. Kraus tehdejší

programovou ředitelku Kateřinu Fričovou obvinil, že oba díly z politických důvodů stáhla.

Po těchto sporech Jan Kraus koncem května 2010 oznámil, že na veřejnoprávní televizi jeho pořad *Uvolněte se, prosím* končí. "Nemohu pracovat pro televizi, která dlouhodobě vystupuje jako můj nepřítel."⁷

Poslední díl se na obrazovkách vysílal 25. června 2010, hostem byl tehdejší premiér úřednické vlády Jan Fischer. Téhož roku se Kraus domluvil na spolupráci s televizí Prima, kde na svoji původní talk show navázal novým pořadem *Show Jana Krause*.

1. 7. Jan Kraus - životopis

Jan Kraus je český herec, moderátor, publicista, dramatik, režisér a podnikatel (v letech 1990 -1995).⁸ Ačkoliv herectví nikdy nestudoval, byl už jako malé dítě velmi populární. Po absolvování gymnázia v herecké dráze pokračoval, ztvárnil několik menších rolí ve filmech *Spalovač mrtvol*, *Dívka na koštěti*, *Jak se budí princezny* nebo *Černí baroni*. Do povědomí diváků se ale nejvíce dostal jako moderátor talk show (*Sauna*, *Další, prosím!*, *OK – Občan Kraus*, *Uvolněte se, prosím*) i jako porotce v soutěžním pořadu *Česko Slovensko má talent*. Je rozvedený, v současné době žije s herečkou Ivanou Chýlkovou. Má čtyři syny, z nichž druhý nejstarší, David, vystupuje s kapelou v jeho *Show JK*.

2. Mediální dialog

V mé bakalářské práci, která je komplexní analýzou pořadu *Show Jana Krause*, zastává mediální dialog velmi důležitou roli. Jde o hlavní komunikační prvek, kterým je utvářen celkový ráz této talk show. Konfrontace moderátora s hosty (jinými slovy televizní rozhovor, interview) nabízí z analytického hlediska velké množství aspektů ke

⁷ POKORNÝ, Jakub. *Šéf ČT se může uvolnit, jeho věčný kritik Jan Kraus odchází*. [online]. © 2013. 26. 5. 2010 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/sef-ct-se-muze-uvolnit-jeho-vecny-kritik-jan-kraus-odchazi-p3a-/filmvideo.aspx?c=A100526_115206_filmvideo_jaz

⁸ OSOBNÍ STRÁNKY JANA KRAUSE. *Osobní info: Jan Kraus*. [online]. 8. 12. 2010 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.jankraus.cz/?cat=6>

zkoumání. Těmi jsou například spisovnost a nespisovnost, slovní zásoba, užívání konkrétních výrazových prostředků, uplatňování či porušování zdvořilosti, neverbální prvky (mimika, gesta) nebo psychologie komunikace. Kromě toho je neméně důležité, kdo se mediálního dialogu účastní a jakou v něm zastává roli. Abychom mohli tyto všechny aspekty snadno pochopit a poté i definovat, je třeba si také vymezit prostředí, ve kterém k jejich používání dochází.

2. 1. Vymezení pojmu mediální dialog

Samotný pojem *dialog* (řec. dialogos = rozmluva) v původním slova smyslu znamená rozmluvu dvou osob nebo postav, kontakt či výměnu názorů.⁹ Jde o jednu z hlavních komunikačních forem, pomocí které se lidé mezi sebou dorozumívají. Základním znakem dialogu je kromě počtu účastníků (alespoň dva) i střídání jejich rolí, kdy postupně přecházejí z role mluvčího do role posluchače a naopak. Ten, který v danou chvíli hovoří (mluvčí), zastává aktivní komunikační roli, jeho protějšek přijímající informaci (posluchač), pak roli pasivní. Své pozice si pak jednotliví aktéři několikrát vymění. V případě dialogu dvou partnerů je takové střídání pravidelné, při větším počtu účastníků je celý systém složitější. (Müllerová, Hoffmannová 1994, s. 13)

Nejnámějším příkladem mediálního dialogu je *interview* (angl. = schůzka, rozhovor), což je vnímáno jako cílená výměna otázek a odpovědí. Jednotliví aktéři (komunikanti) mají v takové situaci jasně danou úlohu tazatele (moderátor) a respondenta (host) a v celém dialogu vystupují pouze oni dva. Žánr se používá jak ve zpravodajství, tak v publicistice. Televizní interview může být vysíláno naživo (live) nebo je předtočené a pro konkrétní potřeby i sestříhané. V důsledku spojení obrazové a zvukové složky má kvůli návaznosti jednotlivých záběrů zachován svůj chronologický průběh (na rozdíl od psaných interview).¹⁰

Kromě tohoto typu může být mediálním dialogem i debata, diskuse, beseda nebo polemika s tématy z oblasti politiky, kultury, společenského života atd. Uvedené příklady se ale od klasického interview liší počtem svých komunikačních účastníků. Moderátor má zpravidla „k dispozici“ dva a více hostů, v některých případech dokonce bývá početně posílen i on sám.

⁹ OSVALDOVÁ B., HALADA J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*, s. 50

¹⁰ OSVALDOVÁ B., HALADA J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*, s. 93

Významným znakem mluveného mediálního dialogu je přímý a okamžitý kontakt komunikačních partnerů. Ti jsou díky své přítomnosti na sebe schopni reagovat spontánně, rychle, mohou odkazovat na jevy v okolním prostředí a jejich komunikace je spojená totožnou situací. (Müllerová, Hoffmannová 1994, s. 16).

2. 2. Mediální dialog jako oblíbený žánr televizní zábavy

Z historického hlediska je možné najít jistou analogii ve vývoji mediálního dialogu s gladiátorskými zápasy ve starověkém Římě. Návštěvníci takových her chtěli vidět ostré souboje, konflikty. A právě to se posléze stalo klíčové pro vývoj a popularitu tohoto žánru. Ten byl nejprve označován jako *infotainment* (*information and entertainment*), což v překladu znamená informace a zábava. Stále čím dál více rozhovorů ale obsahovalo charakter konfrontační, který měl velký vliv na rostoucí oblíbenost televizní zábavy tohoto typu. V jeho důsledku poté vzniklo označení *confrontainment* – spojení slov (*confrontation*) konflikt a (*entertainment*) zábava (Čmejková 2003, s. 80). Právě tento trend stojí za popularitou pořadů typu talk show a v České republice je nejvíce patrný v *Show Jana Krause* (na rozdíl od „přátelštější“ *Všechnopárty* Karla Šípa).

Jako zajímavé vysvětlení problematiky konfliktu v mediálním dialogu uvádí Čmejková (2003, s. 80) ve své knize citát amerického konverzačního analytika Johna Heritage: „V římské aréně bojovali gladiátoři trojzubcem a sítí proti štítu a meči. Základní pravidla moderního interview vybavují protagonisty obdobně asymetrickými prostředky útoku a obrany.“ Tento konfrontační charakter byl mnohými analytiky médií zaznamenán například v anglosaských zemích a Německu již před několika desetiletími. U nás se rozšířil až v devadesátých letech minulého století. (Čmejková 2003, s. 81)

2. 3. Porušení institucionální¹¹ role jako důležitý znak mediálního dialogu v talk show

Hlavním cílem televizních talk show je pobavit diváka. Toho je kromě záměrně vyvolávaného konfliktu při vedení rozhovoru dosaženo i častým porušováním institucionální role moderátora.

¹¹ Institucionální – mající základ v nějaké instituci, tkvící v nějaké instituci, SPN. *Slovník cizích slov*, s. 296

V politických debatách a rozhovorech probíhá komunikace na formální úrovni, hlavním cílem je informovat diváka, objasnit konkrétní problém a díky diskusi přispět k jeho objasnění. Těmto aspektům je uzpůsobena jak volba jazykových prostředků, struktura otázek a odpovědí, atmosféra ve studiu, tak i postoj samotného moderátora. Ten má být (někdy tomu tak bohužel není) naprosto neutrální, objektivní a v celé debatě tak spíše zastává roli řídící a usměrňovací. Jako „vyslanec“ instituce televize zastupuje určitý komunikační styl, kterým se dané médium prezentuje, a neměl by se od něj příliš odchylovat. Moderátor je ale samozřejmě také osobnost, která má určitá specifika, a proto není možné takovéto podmínky stoprocentně dosáhnout.

V talk show je situace poněkud odlišná. Informovanost, neutrálnost, formálnost nebo věcnost zde ustupují hlavním cílům pořadu – zábavnosti, vtipnosti, zajímavosti. Těch je dosaženo prostřednictvím moderátora, který svoji vůdčí roli dává daleko více najevo. Často jím bývá silná a zajímavá osobnost se schopností úspěšně provést diváka pořadem bez ohledu na pozvané hosty. To sice často neplatí, ale i tak je moderátor hlavní postavou celé talk show, čímž porušuje svou institucionální roli. Kromě toho záměrně volí takový jazyk, který je atraktivní pro diváka a dělá celou diskusi zábavnější. Nejčastěji se jedná o nedodržování zdvořilostních principů, určitý psychologický nátlak, nespisovnost nebo použití gest a mimiky. Svých hostů se pak často ptá na soukromá, pikantní témata a nebojí se ani těch, která jsou citlivá a nepříjemná. Třetím porušením pak bývají hodnotící prvky. Těch je v talk show užito na rozdíl od politických debat daleko více.

2. 4. Publikum jako výchozí cíl mediálního dialogu

Mediální dialog je primárně založen na komunikaci dvou osob, mluvčího a posluchače, kteří se ve svých rolích pravidelně střídají. Důsledkem toho je výměna informací probíhající pouze mezi těmito aktéry. Takové tvrzení ale v oblasti médií neplatí. Ať už se jedná o rozhlas nebo televizi, vždy je celá komunikace orientována k jedinému cíli – divákovi. V knize Světly Čmejrkové (2003, s. 85) je nastalá situace vysvětlena tak, že mediální dialog v těchto případech přestává být dialogem přirozeným, neboli tváří v tvář (face-to-face), a stává se spíše dialogem pro třetí osoby, které nabývají role posluchače. Typickými příklady jsou politické pořady typu *Otázky*

Václava Moravce, Partie nebo klasická interview (*Interview ČT24*), kde tuto roli zastávají diváci u televizních obrazovek.

V některých případech se ale celý komunikační vzorec ještě rozšiřuje o diváky přítomné ve studiu. Taková situace je častá v různých televizních speciálech, jako byla letos například *Prezidentská superdebata* na ČT moderovaná Václavem Moravcem (zvláštní díl jeho *Otázek*) nebo *Prezidentský duel* na Primě. V něm byl vliv publika poměrně značný, jelikož oba prezidentští kandidáti měli ve studiu své příznivce a ti to dávali svými hlasitými emocemi patřičně najevo. Došlo tak k zajímavé komunikační situaci, kdy diváci u televizních obrazovek byli kromě posluchačů dialogu moderátora s hosty i příjemci reakcí publika ve studiu. Tento jev je v knize Čmejkové (2003, tamtéž) vysvětlen jako dvojité komunikační konstelace, která se skládá ze dvou částí – vnitřního komunikačního okruhu (okruh studia) a vnějšího komunikačního okruhu (diváci u televizních obrazovek).

V talk show existuje situace dvojího druhu. Pořady jako *Show Jana Krause* nebo *Všechnopárty* k natáčení využívají prostor pražských divadel. Zde je fyzická přítomnost diváků logická, jelikož jsou jednotlivé díly v několikátýdenním předstihu předtočeny. Celý pořad má před svým televizním uvedením spíše charakter divadelního představení a diváci jsou v takové chvíli hlavními příjemci (posluchači) probíhající komunikace. Jiné talk show si své diváky zvaly přímo do studia - *Mr. GS, Trní, Áčko*. Vzhledem k tomu, že primárním cílem těchto pořadů je zábava, standardními reakcemi diváků bývá smích a potlesk oceňující nějaký vtipný výstup hlavních účinkujících.

Druhým typem jsou talk show, ve kterých standardně diváci nefigurují. Jmenovat můžeme například pořad *Na Plovárně, Krásný ztráty* nebo *V luftě*. V takových případech je aktivní pouze vnější komunikační okruh, tedy televizní diváci. Samotný pořad má pak díky absenci publika v sále daleko blíže ke klasickému mediálnímu dialogu, v případě talk show *Na Plovárně* dokonce k interview.

Orientace dialogu k divákovi nabízí i situace, ve kterých se jednotlivé komunikační okruhy střídají nebo dokonce navzájem prolínají. Dochází k tomu například v úvodních pasážích pořadu *Show Jana Krause*, kdy moderátor promlouvá k divákům (primárně těm v divadle), komentuje či glosuje aktuální dění, téma, poté uvádí prvního hosta:

Kraus: *a nyní dámy a pánové, dovolte, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je...*

Tato věta může být chápána jako sdělení adresované jak publiku, tak k hostu. Nad tím vším pak ještě ční nepřímí diváci u televizních obrazovek. Podobně složité jsou

i některé odpovědi hosta, který je někdy formuluje tak, aby zapůsobily kromě moderátora i na diváky. Je ale obtížně určit, kdy tomu tak činí zcela záměrně a kdy naopak ne.

Zajímavým jevem bývají také případy, kdy jsou ve studiu přítomni všichni hosté současně. Zde pak dochází k situacím, kdy moderátor nerozmlouvá pouze k jednomu, ale svým dotazem zahrnuje i všechny ostatní. Ti pak jeho promluvu komentují, při odpovědi spolu navzájem kooperují, případně jen doplňují vyjádření toho předchozího o nové poznatky. Takovou situaci Čmejrková (2003, s. 86) popisuje jako tzv. zdvojené interview. V něm kromě výše zmíněných prvků dochází také k tomu, že host komentuje vystoupení jiného hosta, hodnotí jeho rozhovor s moderátorem či se na svého předchůdce (názorového oponenta) jakkoliv odvolává. Zdvojená interview jsou častým jevem v politických pořadech typu *Otázky Václava Moravce*, kde moderátor své hosty v otázkách a odpovědích pravidelně střídá.

V talk show se takové situace dějí spíše sporadicky. Jako příklady můžeme uvést některé díly *Všechnopárty*, *Show Jana Krause*, v minulosti pak díly *Banánových rybiček*. Nejčastěji ale komunikace probíhá pouze mezi moderátorem a jedním z hostů, ti ostatní pak tvoří roli příjemců.

2. 5. Sociální status hosta jako další důležitý prvek mediálního dialogu v talk show

Pojem sociální status je všeobecně známý jako určitá pozice nebo postavení daného člověka ve společnosti. Aspektů, které ho společně utváří, je mnoho (například národnost, věk, fyzický vzhled, vzdělání, zaměstnání, způsob chování a vyjadřování nebo i popularita a s ní související ne/oblíbenost). Pro způsob vedení mediálního dialogu může být sociální status velmi důležitým prvkem, který ovlivňuje především moderátora pořadu a výsledná podoba celého rozhovoru se tak často podstatně mění.

Jak už bylo uvedeno dříve, primárním cílem talk show je zábava. Moderátor zde bývá hlavní osobností, v důsledku atraktivnosti často porušuje již zmíněnou institucionální roli a také je poměrně neobjektivní. A právě ona neobjektivita pochází z rozdílného statusu hostů, kteří jsou v talk show velmi rozmanití. Je vcelku logické, že jinak se bude moderátor chovat k veřejně známé osobnosti (politik, sportovec, herec nebo zpěvák), jinak k člověku, o kterém se máme v pořadu teprve něco dozvědět. Rozdílný styl také zvolí, pokud bude hostem „celebrita“ plná skandálů oproti

uznávanému vědci, který je nositelem řady ocenění. A jiným způsobem se může moderátor také chovat k osobě, kterou důvěrně zná a chce tuto známost v rozhovoru veřejně prezentovat.

Všechny tyto nevyváženosti jsou pro pořady typu talk show dalším signifikantním prvkem a činí tak jeho sledování ještě zajímavějším. V *Show Jana Krause*, kterou moje bakalářská práce analyzuje, je tento jev nejvýraznější. Moderátor Jan Kraus na sociální status svých hostů velmi hledí a z jeho chování vůči nim je to více než patrné.

2. 6. Konverzační maximy, princip zdvořilosti

Mediální dialog nabízí z hlediska komunikačních analýz mnoho aspektů ke zkoumání. Jak už bylo uvedeno v kapitole *Mediální dialog jako oblíbený žánr televizní zábavy*, v některých typech pořadů je založen na konfliktu. Toto tvrzení ale zahrnuje pouze určité případy a přináší přímý rozpor s obecným předpokladem, že dialog je podmíněn spoluprací svých komunikačních partnerů. Tuto domněnku v roce 1975 rozšířil na obecné pravidlo ve svém díle *Logic and Conversation (Logika a konverzace)* americký filozof H. P. Grice. Podle něj komunikace mezi mluvčím a adresátem podléhá tzv. **kooperačnímu principu**, což je obecné pravidlo pro vedení dialogu a zároveň požadavek na zvolení vhodného obsahu a formy při sdělování nějaké skutečnosti. Ve své knize Hoffmanová (1999, s. 146) vysvětluje Griceův princip jako spolupráci s komunikačními partnery a také formulaci svých replik tak, jak si to konkrétní situace žádá. Grice pak kooperační princip posléze doplnil o čtyři další pravidla – tzv. **konverzační maximy**:

- a) maxima kvantity – „řekni dost a neříkej více, než je nezbytné“, tedy poskytni svému komunikačnímu partnerovi pouze tolik informací, kolik je v danou chvíli třeba
- b) maxima kvality – „nelži a neříkej nic, pro co nemáš dostatečné důkazy“, to znamená nemluvit o věcech, které nemáme podloženy
- c) maxima relevance – „řekni, co je v daném momentě dialogu relevantní“, což nám ukládá za povinnost mluvit konkrétně, k věci a zbytečně neodbíhat od tématu
- d) maxima způsobu – „vyjadřuj se jasně, srozumitelně, přesně, jednoznačně, nikoli dvojsmyslně“ (Grice 1975, u nás pak Müllerová, Hoffmannová 1994, s. 37), dále i (Kolektiv autorů 2007, s. 136)

Tato čtyři pravidla jsou jakési zásady, které představují návod, jak úspěšně vést komunikaci v dialogu. V roce 1983 je poté britský lingvista Geoffrey Leech ve své knize *Principles of Pragmatics (Principy pragmatiky)* ještě rozšířil o tzv. **princip zdvořilosti**, který je v komunikaci stejně důležitý jako princip kooperační a oba dva se navzájem prolínají. Leech tyto principy stejně jako Grice formuloval pomocí maxim s tím rozdílem, že do nich implantoval určité ekonomické prvky – minimalizaci a maximalizaci:

- a) maxima taktu – „snaž se, aby partner měl z komunikace maximální prospěch a minimální ztrátu“
- b) maxima velkorysosti – „snaž se, abys ty sám měl z komunikace minimální prospěch a maximální ztráty“
- c) maxima uznání – „omez na minimum kritiku partnera, projev mu co největší uznání, ocenění“
- d) maxima skromnosti – „posiluj v rozhovoru kritiku sebe sama a omez na minimum ocenění, pozitivní hodnocení sebe sama“
- e) maxima shody – „omez na minimum neshody a snaž se maximálně rozvinout shodu mezi sebou a partnerem“
- f) maxima sympatie – „co nejvíce potlačuj antipatie, snaž se o maximální rozvoj sympatií mezi sebou a partnery“ (Leech, 1999, s. 149), u nás pak (Hoffmannová 1999, s. 146)

Leech ve své teorii klade důraz na první část maxim, tedy minimalizaci, díky které je pak dosaženo hladšího průběhu samotné komunikace. Podle něj je princip zdvořilosti ve srovnání s kooperačním důležitější. Pokud jej komunikanti nedodrží a chovají se vůči sobě nezdvořile, jejich komunikace přestává fungovat a vzájemná kooperace pak není vůbec možná.

Oba dva uvedené principy nemají v žádném případě univerzální platnost. Každá kultura má určité zvyklosti a její chápání kooperativních a zdvořilostních principů může být pokaždé jiné. A to platí dokonce i v rámci kultury jedné, kdy jsou jednotlivé rozdíly způsobeny odlišnými dialogickými žánry. (Kolektiv autorů 2007, s. 137) S tím souvisí již dříve zmíněný konfliktní charakter některých dialogů (talk show, politické debaty), ve kterých je potlačován především princip kooperační.

Griceovy i Leechovy maximy tak spíše chápeme jako ideální model komunikace v dialogu, kterým bychom se měli řídit. Jejich dodržování či nedodržování bude součástí praktické části této bakalářské práce, ve které provedu komplexní analýzu pořadu *Show Jana Krause* se zaměřením právě na tyto aspekty.

3. Analýza pořadu Show Jana Krause

V praktické části mé bakalářské práce se zaměřím na komplexní analýzu pořadu *Show Jana Krause*. V úvodní části kapitoly budu popisovat, jaká je jeho struktura, v čem se oproti ostatním talk show liší a jaká jsou jeho specifika. Krátce se také zmíním o průběhu samotného natáčení, které z hlediska mediální komunikace nabízí v konfrontaci se zkrácenou televizní verzí určité rozdíly. Zajímat mě bude také prezentace pořadu na stanici Prima family, kde je každý páteční večer vysílán.

V další části se pak podrobně zaměřím na problematiku komunikace. Hlavním předmětem zkoumání bude způsob vedení dialogu moderátora Jana Krause s jeho hosty. Pořad nabízí z tohoto hlediska mnoho komunikačních prvků, které jsou předmětem mého rozboru. Dominantním zájmem pak bude detailně analyzovat Krausův projev a s tím související hlavní rysy, kterými se pořad vyznačuje. Konkrétně jde o spisovnost a nespisovnost, používání vulgarismů, prvky neverbální komunikace, psychologické aspekty ve vztahu k hostům, navazování kontaktu nebo míru odborné přípravy. Vzhledem k tomu, že se jedná o zábavný pořad, bude důležitým prvkem i moderátorův styl humoru. V neposlední řadě mě pak bude zajímat dodržování či porušování Leechových maxim zdvořilosti (Leech 1999, s. 149), které jsou důležitými pravidly pro každý dialog. Jejich tvůrčí zacházení bude jedním z hlavních předmětů mé analýzy.

3. 1. Struktura pořadu – uspořádání interiéru, průběh natáčení, prezentace v televizi

Jak už bylo uvedeno v první kapitole této práce, pořad *Show Jana Krause* plynule navazuje na svého předchůdce, *Uvolněte se, prosím*. Zachován byl tedy klasický formát se třemi hosty a dominantní role moderátora, který je hlavní osobností celé talk show. Se změnou názvu byl tento fakt ještě umocněn. Stalo se tak po vzoru amerických

late night shows, které vznik pořadu tohoto formátu v České republice inspirovaly (především David Letterman a jeho pořad).

3. 1. 1. Uspořádání interiéru

Uspořádání interiéru zůstalo prakticky stejné jako u předchůdce, *Uvolněte se, prosím*. Hlavní dominantou je zde opět velký červený gauč natočený bokem k dřevěnému stolu, za kterým na kolečkovém křesle sedí moderátor Jan Kraus. Toto rozložení má poměrně značný psychologický význam, jelikož akcentuje určitý nesoulad mezi hosty a moderátorem. Zatímco Jan Kraus má k dispozici pohodlné kolečkové křeslo a jeho svoboda pohybu je celkem neomezená, host k němu sedí ve snížené pozici bokem (čelem k divákům) a o svůj prostor se musí postupně dělit s ostatními účinkujícími. V konkurenční *Všechnopárty* je situace diametrálně odlišná – moderátor sedí uprostřed, hosté pak na obou stranách, přičemž každý z nich má své vlastní křeslo.

Drobným rozdílem oproti minulosti jsou kulisy na pozadí. Zeď s motivy cihel byla vyměněna za svítící žárovky, které lemují velké fotografie Pražského hradu. Na tomto příkladu tedy registrujeme určitou změnu. Zatímco v pořadu *Uvolněte se, prosím* byla na pozadí neosobní a velmi nekonkrétní fotografie nočního velkoměsta, které svítí, *Show Jana Krause* zdůrazňuje prostřednictvím svých motivů význam a jistou dominanci našeho hlavního města. Celkově se dá drobná změna interiéru charakterizovat jako posun více k divadelnímu představení, které je k tomuto typu talk show poměrně blízké. Jinak se ale nový pořad od svého předchůdce z hlediska interiéru příliš neliší. To platí i pro hudební doprovod, který opět zajišťuje kapela Davida Krause umístěná v pořadu nalevo mimo hlavní záběry televizních kamer.

3. 1. 2. Průběh natáčení

Jak už jsem uvedl v první kapitole této bakalářské práce, *Show Jana Krause* se natáčí každý čtvrtek v 19:30 v prostorách pražského Divadla Archa. Veřejné natáčení trvá přibližně hodinu a půl, v televizi pak jeho sestříhaná verze zabere okolo 48 minut. Moderátor Jan Kraus nejprve přijde do sálu před diváky, se kterými se přivítá, a poprosí je, aby si vypnuli své mobilní telefony a také nepožívali žádné audiovizuální záznamy z následujícího natáčení. Tato promluva je z hlediska problematiky mediálního dialogu zajímavá, jelikož Kraus svou krátkou řeč vede pouze k divákům přítomným v divadle.

Ti jsou tedy jedinými recipienty právě podané informace. Jev jsem zde uvedl proto, že po tomto krátkém výstupu následuje již samotné natáčení, ve kterém Jan Kraus vstupuje na scénu podruhé, opět se vítá s diváky a vše probíhá, jako kdyby zde byl úplně poprvé. V takovém případě už jsou ale příjemci informace i diváci u televizních obrazovek a dochází zde tedy ke smísení dvou okruhů publika dohromady. Moderátor je k nim totiž v této pasáži poměrně adresný.

Kraus poté ve stoje vtípnou formou glosuje aktuální dění. Většinou se jedná o události v České republice, v případě velkého významu jsou ale komentovány i novinky ze světa. Nejčastějším tématem pro Krausovu úvodní řeč bývá politika, která je často podrobena nemilosrdné, ale přitom trefné kritice. Po tomto úvodním proslovu moderátor usedá za svůj dřevěný stůl, bere do rukou tablet (dříve tvrdé papíry velikosti A4), na kterém postupně čte zprávy a novinové titulky vyznačující se určitou výjimečností, zajímavostí, vtípem či obsahující různé kuriozity nebo absurdity. Každá ze zpráv je současně zobrazena i na velké televizi umístěné za moderátorem. Ten své čtení vždy doprovází vtípným komentářem, který má ironický a humorný charakter. Když své zprávy dočte, zaměří svou pozornost k doprovodné kapele a pronese obligátní větu: *a to by bylo všechno...* Poté již následuje přivítání prvního hosta. Ještě před ním se ale moderátor vždy zeptá, jestli je v sále přítomen pan Odvárka. Tento divák je výjimečný tím, že se doposud účastnil všech natáčení, chyběl pouze při speciálním vydání v New Yorku.¹²

Úvodní část každé epizody, tedy Krausova promluva k divákům i čtení zpráv, mají charakter monologu. Zároveň činí z pořadu na poli českých talk show jistý unikát, protože moderátor se při těchto vystoupeních vyjadřuje k tématům společenským, kulturním a především politickým. Tím prokazuje svůj všeobecný přehled a klade tak důraz na to, aby se v této oblasti orientoval i samotný divák. Pořad je tak ve stručnosti rozdělen na dvě části – monologickou, ve které Jan Kraus směrem k divákům komentuje politická, společenská a kulturní témata, a dialogickou, kdy postupně probíhají moderátorovy rozhovory s pozvanými hosty.

¹² Informace o panu Odvárkovi, <http://www.csfd.cz/film/282571-show-jana-krause/zajimavosti/>

3. 1. 3. Mediální prezentace

¹³ Z hlediska mediální prezentace je marketing *Show Jana Krause* daleko propracovanější, než u svého předchůdce *Uvolněte se, prosím*. Jak už bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, celkovému posunu vpřed napomáhá již samotná změna názvu, ve kterém je obsaženo jméno moderátora a posouvá tak značku *Jan Kraus* daleko více do povědomí diváků. S tím souvisí i grafické logo pořadu,

Obrázek 1, logo pořadu

které je, podle mého názoru, povedené. Tvůrci zvolili jednoduchý a dobře zapamatovatelný formát, barevné odlišení slov „*Show*“ (bílá) a „*Jana Krause*“ (světle fialová) lze opět chápat jako zdůraznění, kdo bude v této show ústřední postavou.

Pořad má také svoji vlastní internetovou stránku www.showjanakrause.cz, což je oproti minulosti novinka poměrně výrazná. Kromě základních informací je zde i obsáhlý videoarchiv¹⁴, který obsahuje kompletní seznam všech doposud natočených dílů.

Dalším velkým posunem je pak propojení se sociálními sítěmi. Talk show má účet jak na sítích Facebook¹⁵ a Google+¹⁶ tak i kanál na serveru YouTube¹⁷, na kterém jsou k dispozici rovněž všechna videa z jednotlivých epizod. A to včetně aktuálních dílů, které jsou sem vkládány do hodiny po jejich odvysílání v televizi.

Díky celkem podařené mediální prezentaci a kontaktu s diváky (případně i s fanoušky) *Show Jana Krause* prakticky nemá na poli českých talk show konkurenci. Popularita sociálních sítí stále roste, a ačkoliv se jedná o spíše společenský trend, některé pořady typu talk show na ni zareagovat dodnes nedokázaly. Jako příklad můžeme uvést konkurenční *Všechnopárty*, která má založen účet pouze na sociální síti Facebook. Jinak ke své prezentaci využívá stránek České televize v sekci Pořady, kde je také videoarchiv¹⁸. Pořad by si ale podle mého názoru zasloužil vlastní internetové stránky, aby se mohl s diváky lépe identifikovat. To samé platí i o propojení s dalšími sociálními sítěmi.

¹³ Logo pořadu, <http://www.iprima.cz/press/tz-show-jana-krause-19-4-2013>

¹⁴ viz. <http://www.showjanakrause.cz/videoarchiv/>

¹⁵ viz. <http://www.facebook.com/showjanakrause>

¹⁶ viz. <https://plus.google.com/115694430251181347063/posts>

¹⁷ viz. <https://www.youtube.com/user/SJKshow>

3. 2. *Projev Jana Krause*

Jak jsem uvedl v předchozí kapitole, celý pořad tak trochu stojí a padá s osobou moderátora Jana Krause. On je tím hlavním důvodem, proč se na jeho talk show lidé dívají.

Jan Kraus je při svých rozhovorech velmi pohotový a vždy „nad věcí“, málokdy se nechá něčím „rozhodit“. A pokud se tak stane, efektivně toho využije, aby celý dialog dostal nový směr. Pro jeho projev jsou signifikantní prvky asertivity, sarkasmu, pro někoho i jisté arogance a nadřazenosti. Kraus bývá ve svém pořadu uvolněný, neformální a poněkud rázný, jeho humor je jadrný, někdy i dosti lidový a jednoduchý.

Z hlediska volby výrazových prostředků moderátor kombinuje hovorovou a obecnou češtinu a to s velkou četností nespisovných výrazů. Časté jsou tedy výrazy jako: *vo tom není pochyb, voni sou blbý, prej, vodešla, blbě čuměj a nemaj páru, vo čem to jako je* atd. Kraus se tak chová záměrně, aby celému dialogu dodal „přirozený“, zábavný, ale přitom stále konfliktní charakter. Zajímavostí je, že mnoho hostů, a to platí především pro politiky nebo jinak známé osobnosti, volí češtinu spisovnou a důsledně dbají na to, jak se k daným tématům co nejlépe vyjadřovat. Moderátor v takových případech ale zůstává stále stejný. Tento jev je některými mediálními analytiky Krausovi vyčítán s odůvodněním, že celý pořad sklouzává k pokleslé lidové zábavě nebo bulváru.

Dalším charakteristickým rysem je užívání a opakování tzv. vycpávkových slov, kterými Jan Kraus navazuje kontakt s hostem, nebo jimi uvozuje další otázku: *no a teda, no a tak, no ne ale, čili vy jste/vy říkáte*. Zajímavé jsou i reakce moderátora na některé odpovědi hostů: *prosím vás, fakt jo, no prosím, neblázněte, neříkejte, hele*, nebo v poslední době velmi frekventované *ježišmarjá*. Kraus chce prostřednictvím těchto výrazů demonstrovat jistý údiv nad daným výrokem a celé téma označit jako nečekané, překvapivé, skandální.

Z prvků nonverbální komunikace je pak v Krausově projevu velmi výrazné použití mimiky a gest. V obličejí časté zvedání obočí, upřené pohledy očí či různé výrazy, kterými moderátor doprovází své reakce. Ty jsou někdy doprovázeny i

¹⁸ adresa, na které je možné archiv nalézt, <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/>

okázalým smíchem jako důkazem, že celá věc je vlastně humorná a je potřeba se na ni dívat s jistým nadhledem. Velkou roli také hraje gestikulace rukou. Kraus s velkou oblibou pokládá jednu ze svých rukou (někdy i obě) na okraj červeného gauče hned vedle hosta, což pro jednoho může být projev neformálnosti, jiný tím ale naopak ještě více znervózní. Pro zdůraznění údivu pak Jan Kraus pokládá ruku přímo na čelo a pohybem naznačuje, že si ho právě otřel. V jiných případech pak mívá moderátor ruku položenou na stole a klepáním naznačuje jistou naléhavost nebo potřebu lepšího vysvětlení předchozího výroku hosta.

3. 3. Analýza jednotlivých dílů

Pořad *Show Jana Krause* je vysílán od roku 2010, tedy necelé čtyři roky. Abych mohl provést jeho komplexní komunikační analýzu, vybral jsem celkově šest dílů, přičemž z každého roku alespoň jeden z důvodu pokrytí celého vysílacího období. Kvůli lepšímu pochopení celé problematiky byl první a poslední díl z této šestice rozebrán velmi detailně, na zbylých čtyřech jsem již sledoval pouze konkrétní jevy. Jejich četnost výskytu byla poté zaznamenána do grafu, jenž jasně a srozumitelně uvádí, který z prvků má v projevu Jana Kraus dominantní roli a jaká je pozice těch ostatních.

3. 3. 1. Show Jana Krause – 3. 9. 2010, hosté: Vít Bárta, Klára Vytisková, Petr Fiedor

Jde o vůbec první díl nového formátu pořadu na televizi Prima. Výběr hostů je velmi rozmanitý: tehdejší ministr dopravy Vít Bárta, zpěvačka Klára Vytisková a fakír Petr Fiedor.

Úvod pořadu

Kraus ve svém úvodním projevu, který trval necelé 2 minuty, sarkasticky komentuje korupční aféru pana Kopřivy¹⁹. Celé vystoupení je ale poměrně krátké a

¹⁹ Jaroslav Kopřiva byl tehdejší náměstek ministra obrany, který si měl říct podle odposlechů o úplatek při nákupu minometů od finské společnosti Patria.

obsahově velmi strohé. Poté Kraus usedá ke stolu a následuje rubrika s názvem *Stalo se*, ve které je souhrn zpráv za uplynulý týden.

Stalo se

První zpráva se opět týká politiky. Stojí v ní titulek, že Nečas přijal Kocábovu rezignaci, ten ale tvrdí, že žádnou nepodal. Moderátor na toto sdělení reaguje výrokem: *no, tak si to kluci, nějak vyjasněte*. Další zprávy poté přechází podobným komentářem, každou zprávu tedy doslova přejde pouze jednou větou a sdělení sám nijak nerozvádí. V další části Kraus poněkud netradičně pouští na televizi za sebou krátkou reportáž z finále soutěže Muž roku. Záběry na promenádující se muže v plavkách pak komentuje slovem: *ježismarjá* a také řečnickou otázkou: *má se cenu na tohle dívat?* Poté následuje zpráva, jejímž obsahem je kompenzace Českých drah vůči cestujícím při zpožděních. Kraus toto komentuje slovy: *je to velká příležitost, jak si vyjezdít prachy, já sám si kupuju permanentku a jdu na to*.

Poslední zpráva je pak zajímavá především proto, že se týká Víta Bárty, který byl v tomto díle zároveň prvním hostem. Bárta v ní uvádí, že jeho kravaty stojí pouze 88 korun. Jan Kraus na tento výrok reaguje slovy, že se ministr trochu spletl a že skutečná cena je 88 tisíc korun.

Vít Bárta

Dialog začíná humornou scénkou, kdy tehdejší ministr přinese Janu Krausovi dárek v podobě plyšáka, který má kolem krku uvázanou kravatu (téma poslední zprávy v rubrice *Stalo se*). Kraus na to reaguje ironickou odpovědí: *jé, to jsem chtěl, plyšáček s kravatou* a pak ještě přidává další reakci: *já ho zkusím za sto tisíc prodat*. Tímto výrokem moderátor odkazuje na informaci, že Bártovy kravaty stojí „o trochu méně“, tedy osmdesát osm tisíc korun. Poté je tématem rozhovoru skutečnost, že Bárta má na svém ministerstvu mnoho náměstků, mimo jiné i náměstka pro kosmický program. Kraus na tuto informaci reaguje bleskurychle a hostovi pokládá otázku: *my někam poletíme, pane ministře? já bych tušil kam...* Touto reakcí zesměšňuje předchozí Bártův výrok a narušuje tak částečně jeho image jakožto důležité osoby pracující ve státních službách.

Ačkoliv je dialog ze strany moderátora veden poměrně nekonfliktně, najdeme zde přesto několik příkladů porušení Leechových zdvořilostních maxim (Leech, 1999). Ve všech případech je důvodem zvýšení atraktivity rozhovoru a s tím související pobavení diváka. Prvním a velmi výrazným je porušení **maximy taktu**, ke kterému dochází při diskusi o možnostech využití bezpečnostní služby pro různé potřeby,²⁰ jakými je například možnost sledovat polohu vaší manželky pomocí speciální krabičky umístěné na jejím autě:

Bárta: *no a když se ta žena přiblíží k domu, tak si na té mapičce nastavíte, že je to moc*

Kraus: *jo, vy mluvíte o varovném systému před manželkou?*

Bárta: *tak alarm, voblíknout kalhoty*

Kraus: *né, já myslel sledovačku, že chcete naopak vědět, kam chodí*

Bárta: *já se vám ale snažím vysvětlit, že komerční bezpečnost je více o prevenci než represí*

Kraus: *no prevence je vidět, kam chodí, aby nemusela být represe*

Bárta: *ne, prevence je zavčas nandat kalhoty*

Kraus: *to je z hlediska vašeho života*

Bárta: *ale no tak...*

Kraus: *(smích)*

Zde je tedy Krausovo „hodnocení“ Bártova soukromého života dosti netaktní a host se po tomto výroku cítí poněkud poškozen a pohoršen.

Dalšího porušení se Kraus dopouští hned v následující části, když s hostem řeší jeho soukromý život, konkrétně pak čerstvé manželství. Zde se jedná kromě opětovného nedodržení maximy taktu i částečnému porušení **maximy shody**:

Kraus: *čili vy ste se teď nedávno oženil, po devíti letech. není to přechozený? co? po devíti letech...*

Bárta: *ne, naopak*

Kraus: *naopak?*

Bárta: *jak jsem liberální politik, tak jsem konzervativní ve svém soukromém životě*

Kraus: *naopak ale říkáte?*

Na tomto dialogu je tedy patrné, že Krausovo několikeré opakování otázky *naopak* působí velmi netaktně, jelikož Vít Bárta chce toto téma rychle opustit a z jeho

²⁰ Vít Bárta založil v roce 1998 spolu se svým bratrem agenturu ABL

projevu je cítit, že se o své manželce na veřejnosti nerad baví. Dialog také ukazuje, že Kraus má na rozdíl od Bárty o svatbě po devíti letech odlišnou představu a na tomto tématu se rozhodně neshodnou.

V rozhovoru s Vítem Bártou dochází k porušování zdvořilostních maxim poměrně často, přičemž nejčastěji je porušována taktnost. Jedním z dalších typických příkladů je dialog, jehož tématem je Bártův intimní život:

Bárta: *je pravda, že když se tak přes tejdnu s manželkou nevidím, tak ten vztah zase tak idylický není, ale o těch víkendech to doháníme*

Kraus: *prosím vás, ale...doháníte?*

Bárta: *no (smích)*

Kraus: *a co jako se zmeškalo v tom tejdnu?*

Bárta: *noo, všechno (smích), to já přiznávám, všechno*

Kraus: *a vy ste takovej rozradostněnej, když se vo tomhle mluví, že jo?*

Kraus se dále dopouští také porušení **maximy uznání**, i když zde je to pouze částečné a celý problém má kontext v kontroverznosti osoby Víta Bárty:

Kraus: *no a ted' mi ještě řekněte s téma silnicema, protože to byla taky taková událost, která vyvolala pozornost a vy hodně vyvoláváte pozornost*

V tomto případě je možno Krausův výrok o vyvolávání pozornosti hodnotit jako porušení, protože u politiků je tento fakt vnímán spíše negativně. K celkovému pocitu pak přispívá i samotná image ministra, která je přijímána veřejností velmi rozporuplně.

Z hlediska zdvořilosti ale nedochází k pouhému porušování, v jednom případě Kraus naopak tento jev dodržuje a hostovi dokonce umožňuje jisté „očistění“. Tématem je fakt, že Bártovi jsou na ministerstvu dopravy často zatajovány důležité finanční záležitosti, o kterých on údajně neví, ale je za ně zodpovědný.

Bárta: *nebo ten most v Děčíně, to je jako sjezd z dálnice do Děčína, pak takovej drobněj kulaťáček a za tím kulaťáčkem most za tři sta milionů*

Kraus: *takže voni vám udělaj takovouhle minu, abyste udělal kiks, a pak doufaj, že byste moh letět*

Zde moderátor maximu taktu výjimečně **uplatňuje** a svému hostovi nabízí prostor k vysvětlení daného problému. Jinými slovy host má v tomto případě „z komunikace maximální prospěch“ (Leech, 1999)

Závěr analýzy dialogu s prvním hostem

Celý dialog je vedený v humorné a uvolněné atmosféře. Ačkoliv je Vít Bárta jakožto politik veřejná osoba, v pořadu mluví neformální hovorovou češtinou s častým použitím nespisovných prvků. Jan Kraus v celém dialogu zachovává neutrální postoj a snaží se na Bártovy výroky reagovat vtipně a pohotově. Přesto zde ale najdeme mnoho situací, kdy moderátor porušuje Leechovy maximy zdvořilosti, z nich nejčastěji pak maximu taktu.

Dalším velmi frekventovaným jevem v projevu moderátora je používání nespisovných výrazů a také stále se opakujících slov při navazování kontaktu s hostem (*prosím vás, no né, ale, no a teďko tak, čili, pardon*). V jednom případě pak dochází i k použití vulgarismů, kdy moderátor tento výraz po hostovi „s radostí“ zopakuje (*p*del*).

Celkově je ale postoj Jana Krause velmi přátelský a vzhledem k tomu, že Víta Bárta veřejnost vnímá jako osobu poměrně kontroverzní, Kraus této skutečnosti příliš nevyužívá a vyhýbá se tak své velmi oblíbené konfrontační strategii. A to i přesto, že k tomu má během dialogu mnoho příležitostí.

Klára Vytisková

Zpěvačka kapely Toxique je známá svým extravagantním stylem oblékání i extrovertním chováním, které vykazuje velmi výrazné prvky stylizace do vystupování popových hvězd světového formátu. Její mluva je ležerní, jadrná a vzhledem k tomu, že jde o mladou ženu, může působit někdy i poněkud drsně. Vytisková ve své řeči často používá anglicismy, floskule a různé „módní“ výrazy, což je v podstatě typická ukázka mluveného projevu současné mladé generace.

Všechny uvedené aspekty vytvářejí pro tento rozhovor dva důležité předpoklady. Tím prvním je jistě velká zábavnost a atraktivnost pro diváka, jelikož moderátor má před sebou hosta zajímavého jak po vizuální stránce, tak i z hlediska jeho života (pracovního i soukromého).

Druhým předpokladem, který úzce souvisí s tím prvním, je pak časté porušování Leechových zdvořilostních maxim, častý sarkasmus a ironie ze strany moderátora i větší míra konfliktnosti celého rozhovoru. Jan Kraus tak činí záměrně, protože Klára Vytisková je pro tyto komunikační prvky ideálním hostem.

Důležitým atributem, který moderátorovi umožňuje vést dialog tímto způsobem, je pak i sociální status zpěvačky. Ten je ve srovnání s prvním hostem Vítem Bártou logicky nižší a Kraus tak díky tomu může uplatnit svoji dominantní roli.

V celém dialogu je tedy nejčastěji opět porušována **maxima taktu**, kdy moderátor hostovi pokládá netaktní otázky z oblasti soukromého života:

Kraus: *no ale, vy zpíváte a tím se živíte*

Vytisková: *jo*

Kraus: *dá se tím uživit v Česku?*

Vytisková: *dá se tím uživit, ale musí se dost jezdit a hodně času trávit v dodávce s klukama²¹*

Kraus: *...čili vy ráda v dodávce s klukama?*

Vytisková: *(smích)...no, koukáme na filmy*

Dále je také porušována **maxima shody**, ale to pouze v jednom případě, kdy Vytisková mluví o svém zvyku mluvit sama se sebou doma v anglickém jazyce:

Kraus: *čili vy ráno jdete, podíváte se do zrcadla a řeknete: "how are you"?*

Vytisková: *ne, já mám takový věty, takový fráze, to vám tady ted' nebudu říkat*

Kraus: *ale řekněte*

Vytisková: *ne ne, to vlastně nic neznamená*

Kraus: *ne? tak mi to řekněte česky*

Vytisková: *no ono to právě nic neznamená, to je takové spojení slov, které mi jdou rychle za sebou...no, to byste musel vidět (smích)*

Kraus: *ale tak to schválně řekněte, mně to zajímá. nemusíte to překládat, řekněte to anglicky*

Vytisková: *ne, ja to tady opravdu nechci ventilovat*

Kraus: *proč? tak řekněte anglicky tu sadu slov, co řeknete dycky, když se podíváte do zrcadla*

Vytisková: *ne, já to fakt nechci říkat*

Uvedený příklad je tedy primárně porušením maximy shody, v kontextu otázek moderátora se ale jedná i o určitou netaktnost a tedy nedodržení maximy taktu.

²¹ Kapela Toxique má celkově čtyři členy, z toho tři jsou muži. Vytisková tak logicky při svých cestách na koncerty „tráví čas v dodávce s klukama“

V jednom případě je porušena také **maxima uznání**:

Kraus: *no bubeníci nemají nejlepší pověst*

Vytisková: *jako jak?*

Kraus: *no říká se, že sou malinko vymlácený*

Vytisková: *to sem teda eště neslyšela*

Kraus: *no proto chodíte s bubeníkem*

Vytisková: *(smích)*

Princip zdvořilosti je tedy v dialogu porušován poměrně často. Kromě toho se zde moderátor opět nevyhýbá svým oblíbeným výrazům při navazování kontaktu i záměrnému používání hovorové a nespisovné češtiny.

Důležitým signifikantním prvkem je i skutečnost, že Jan Kraus velmi rád **opakuje** předchozí výrok svého hosta a pomocí toho se pak posouvá v rozhovoru dále:

Vytisková: *já chci mít děti, hodně dětí*

Kraus: *hodně?*

Vytisková: *tři*

Kraus: *tři? no tak to není zas tak strašná pecka*

Vytisková: *(smích)*

Kraus: *no ale je to sedmadvacet měsíců minimálně, že jo*

Vytisková: *no je to, ale kluci mi naplánovali těhotenství*

Kraus: *kluci vám to naplánovali?*

Z hlediska teorie mediálního dialogu je pak zajímavá situace, kdy se moderátor **obrácí** i na Víta Bárta, se kterým svůj rozhovor ale dávno dokončil:

Vytisková: *my vlastně všeobecně nejezdíme s řidičem, který kouká na filmy*

Kraus: *no tak řidič, co za jízdy kouká na filmy, to je divnej řidič*

Vytisková: *no ale sou takový*

Kraus: *vy už ste takového řidiče měli?*

Vytisková: *no jasně*

Kraus: *pane Bárto, to je něco pro vás - řidič, co kouká za jízdy na televizi*

Bárta: *no ale ten bude platit ty malý pokuty, ne ty velký*

Příklad je ukázkou **dialogu se dvěma hosty**, který je typický spíše pro pořady typu politických debat a různé besedy.

Závěr analýzy dialogu s druhým hostem

Dochází k častému porušování zdvořilostních maxim, přičemž nejvíce taktu, dále pak shody a uznání. Moderátor v dialogu záměrně vybírá kontroverzní témata a drží se jich. Rozhovor je zábavný a divácky atraktivní. Jan Kraus se v něm dopouští i hodnotících prvků, když vzhled Kláry Vytiskové označuje jako podobný Amy Winehouse²².

Důležitým aspektem je i moderátorovo opakování předchozích výroků hosta, ke kterému dochází především v závěru. Z hlediska teorie mediálního dialogu je pak zajímavým prvkem snaha Jana Krause zapojit do rozhovoru i předchozího hosta Víta Bárta.

Petr Fiedor

Dialog s fakírem Petr Fiedorem netrval příliš dlouho (zhruba 3 a půl minuty), poté se host přesunul do prostoru před publikem, kde si lehl na zem pokrytou žiletkami a střepey, aby tak předvedl praktickou ukázkou svého povolání. Při její přípravě došlo k situaci, kdy Fiedor slyšel poznámku jedné z diváček sedících v sále a začal na ni reagovat:

Fiedor: jestli si ta paní vlevo myslí, že sem neslyšel tu poznámku: „to je ale debil“ ...tak slyšel (smích)

Host zde tedy komunikuje přímo s publikem v divadle, čímž komunikační okruh na chvíli rozšíří.

Závěr analýzy dialogu se třetím hostem

V celém dialogu moderátor Jan Kraus zdvořilostní maximy prakticky vůbec neporušuje. Je to dáno kromě délky také orientací rozhovoru na praktickou ukázkou. Při ní dochází také k rozšíření komunikačního okruhu – opět mezi dvěma hosty a moderátorem. Petr Fiedor totiž vyzve Víta Bárta i Jana Krause, aby se prošli po jeho těle, a během této situace probíhá mezi všemi aktéry krátký dialog.

²² slavná britská zpěvačka, která v roce 2011 zemřela na otravu alkoholem

Shrnutí celého dílu

První díl nabídl z hlediska komunikační analýzy moderátora Jana Krause tyto jevy:

- a) porušování zdvořilostních maxim (především maximy taktu) u prvního a druhého hosta
- b) záměrnou volbu témat z oblasti soukromého života hostů a s tím související orientaci celého dialogu
- c) tendence opakování některých výroků hosta, díky kterému se moderátor snaží posunout v dialogu dále
- d) stále se opakující výrazy při navazování kontaktu s hostem a jejich nadužívání
- e) rozdílný přístup k pozvanému hostovi v závislosti na jeho sociálním statusu
- f) občasná snaha zapojit do dialogu více hostů, především u kontroverzních témat
- g) ve výjimečných případech užití hrubých vulgarismů
- h) používání hovorové a nespisovné češtiny během dialogu s každým hostem bez rozdílu
- i) občasný sarkasmus a ironie
- j) některé reakce jsou doprovázeny mimikou v obličeji a také gestikulací

3. 3. 2. Show Jana Krause – 19. 4. 2013, hosté: Václav Kadlec, Ha Thanh Nguyenová, Silvie Dymáková

V tomto díle, na jehož natáčení jsem byl jako autor práce osobně přítomen, se naplno projevila rozdílnost ve vedení dialogů s jednotlivými hosty. Velký vliv na tom má již tradičně velká rozmanitost pozvaných hostů a s ní související sociální status těchto osob: mladý fotbalista Václav Kadlec, vietnamská herečka Ha Thanh Nguyenová a dokumentaristka Silvie Dymáková.

Úvod pořadu

Tématem je opět aktuální politické dění, které moderátor sarkasticky komentuje. Pomocí řečnických otázek se obrací na publikum a nutí tak diváky k jistému zamyšlení. Celkově je ale úvodní proslov opět poměrně krátký a po obsahové stránce nezajímavý.

Stalo se

Tuto rubriku Kraus zahajuje svým oblíbeným výrazem *prosím vás*, kterým uvádí zprávu o krádeži zboží z jistého e shopu. Zlodějem měli být údajně řidiči přepravní společnosti, na což Kraus reaguje řečnickou otázkou směrem k divákům: *je to možný?*

Další zprávu o vyhoštění arabských mužů kvůli jejich údajné kráse moderátor vtipně glosuje výrokem, že tomu bylo v době, kdy on tam zrovna nebyl. V podobném duchu komentuje i dvě následující zprávy, které se obě týkají české politiky. Stejně jako v úvodním proslovu i zde apeluje svými otázkami na diváky (v sále i u televizních obrazovek) a snaží se, aby na celém sdělení svým způsobem participovali i oni sami.

Václav Kadlec

V tomto dialogu je od začátku patrná jistá náklonnost moderátora k pozvanému hostovi. Své sympatie Kraus vyjádří hned během úvodního přivítání: *Václav Kadlec, kdyby to náhodou někdo nevěděl nebo nebyl fanoušek fotbalu, je prvotřídní, talentovaný fotbalista Sparty Praha*. Tento kompliment je kromě vyjádření sympatie také výrazným uplatněním zdvořilostní **maximy uznání**. Ta je poté v dialogu zároveň i porušena. Děje se tak po přehrání klipu ke státní maturitě²³:

Kraus: *mě maturity nezajímaly, dokud sem neviděl tohle*

Kadlec: *(smích)*

Kraus: *já sem si říkal škoda, že ji mám, jinak bych do toho šel...když do toho jde Kadlec*

Tím Kraus poněkud devaluje Kadlecovy „studijní“ schopnosti a naznačuje tak obecný předpoklad či předsudek fotbalista = člověk s nízkým vzděláním. K tomuto tvrzení bohužel přispívá i Kadlecovo upřímné přiznání, že ačkoliv státní maturitu propagoval, sám ji zatím nemá.

Maxima taktu je pak v dialogu porušena při tématu Kadlecova zranění hlavy²⁴:

Kraus: *a voni vám to nějak operovali, že jo? to museli dát asi k sobě, protože tam byl na čele důlek*

Kadlec: *mně řekli, že to jenom nějak vtlačili zpátky a hotovo*

Kraus: *jo vy ste to měl měkoučký ještě*

²³ Václav Kadlec se stal v roce 2011 hlavní tváří reklamního spotu, který propagoval státní maturitu

²⁴ Václav Kadlec prodělal 3. listopadu 2012 v zápase proti Mladé Boleslavi vážné zranění hlavy

Kadlec: *no*

Kraus: *ale to je hodně dlouho, to už asi v patnácti má být takový...tady to maj děti měkký (klepe si na vršek hlavy) a vy ste to měl tady (ukazuje si na čelo)*

Kadlec: *(smích)*

Kraus: *čili, voni to vyfoukli asi vod zadu*

Moderátor se zde chová velmi netaktně a jeho humor je naprosto nevhodný, jelikož Kadlecovo vážné zranění zesměšňuje a toto téma nechce opustit. Zároveň ale nutí do odpovědi hosta, který o tom logicky mluvit nechce.

Výše uvedená pasáž je jedinou, ve které Kraus dostává své známé roli sarkastického moderátora, který doslova miluje konflikt. Jinak je totiž celý dialog veden z jeho strany velmi přátelsky a uvolněně, bez porušování zdvořilostních maxim. Kromě maturity a Kadlecova zranění je hlavním tématem fotbal. Zde Kraus v některých momentech prokazuje pokládáním nelogických otázek jistou neodbornost ve vztahu k fotbalu jako sportu.

O Václavu Kadlecovi je všeobecně známo, že je velkým introvertem. Tato skutečnost se v pořadu naplno projevuje a moderátor tak musí celý dialog řídit, aby se co možná nejvíce vyhnul tichým pasážím a jednoslovným odpovědím. V závěru pak hostovi opět vyjádří značnou míru sympatie, když mu řekne, že do něho všichni vkládají velké naděje a drží mu palce v jeho fotbalové kariéře.

Ha Thanh Nguyenová

Rozhovor začíná komickou situací, kdy host opravuje moderátora, který ne úplně dokonale vyslovuje jeho příjmení. Kraus nejprve sebekriticky řekne, že přece není *neléčitelný blbec* a poprosí hosta, aby mu správnou výslovnost příjmení znovu vysvětlil.

Oproti předchozímu dialogu vykazuje tento velmi výrazné rysy konfliktu. Je to dáno ne příliš vysokým sociálním statusem Nguyenové, stejně tak i jejím křehkým a lehce zranitelným vzhledem. Jan Kraus těchto prvků využívá a v celém rozhovoru je velmi sarkastický a útočný. Často také užívá různých prvků zesměšnění (ať už sebe nebo ve vztahu k hostovi) Ha Thanh Nguyenová ale mnohé Krausovy útoky úspěšně odráží a často dokonce přechází i sama do ofenzivy:

Kraus: *vy se mnou mluvíte jako s blbem*

Nguyenová: *nebuďte hned tak vztahovačnej*

O vztahovačnosti Krause se Nguyenová zmíní v dialogu ještě několikrát a vždy je to poměrně nečekané.

Zdvořilostní maximy zde tolik porušovány nejsou, jen občas se vyskytuje nedodržení **maximy uznání**:

Kraus: *já dycky sem se učil, jak sou ty ženy z Asie takový pokorný...sem asi čet něký kraviny, že jo?*

O několik minut dále se vyskytne podobný případ, a to v kombinaci s porušením **maximy shody**:

Kraus: *a třeba taková úslužnost vůči muži?*

Nguyenová: *(smích) to já taky umím*

Kraus: *umíte? tomu bych nevěřil*

Kraus v tomto rozhovoru používá i výrazných gest, především pohybů ruky a ostentativního otírání si čela. Co se týká vulgarit, těm se naopak striktně vyhýbá. Důvodem je zcela jistě fakt, že pozvaný host je žena.

V závěru pak nastává opět komická situace, kdy se moderátor Nguyenové znovu ptá, jak se správně vyslovuje její příjmení. Tím celý rozhovor značně odlehčuje.

Silvie Dymáková

Režisérka dokumentu *Šmejdi*²⁵ dostává v rozhovoru velký prostor, jelikož Kraus zde v podstatě ustupuje ze své moderátorské role a přechází spíše do role jakéhosi posluchače. Z dialogu se tak stává spíše monolog. Dymáková této „nabídky“ efektivně využívá a své vystoupení tak pojímá jako prezentaci svého filmu a také slušnou reklamu.

O konfliktnosti zde tedy v žádném případě hovořit nelze, k porušování zdvořilostních maxim, sarkasmu, ironii ani k dalším zkoumaným prvkům tak nedochází. Moderátor je zde jednoznačně na straně hosta, se kterým ho spojuje společný problém – oba rozebírají připravovaný dokument a vzájemně se pozastavují nad popisovanou situací.

²⁵ Nový dokument, který odhaluje zločinné praktiky prodejců na předváděcích akcích pro seniory

Shrnutí celého dílu

Tento díl nabídl z hlediska komunikační analýzy moderátora Jana Krause tyto jevy:

- a) rozdílné vedení dialogu s jednotlivými hosty (Kadlec – neutralita, Nguyenová – dominance, Dymáková – pasivita)
- b) porušování zdvořilostních maxim (především maximy taktu u prvního hosta a maximy uznání u hosta druhého)
- c) časté prvky zesměšnění, zejména vůči osobě hosta
- d) vyjadřování sympatií (Kadlec – úvod a závěr dialogu)
- e) rozdílný přístup k pozvanému hostovi v závislosti na jeho sociálním statusu
- f) ve výjimečných případech užití hrubých vulgarismů
- g) používání hovorové a nespisovné češtiny během dialogu s každým hostem bez rozdílu
- h) občasný sarkasmus a ironie
- i) některé reakce jsou doprovázeny mimikou v obličeji a také gestikulací
- j) stále se opakující výrazy při navazování kontaktu s hostem a jejich nadužívání

3. 4. Analýza dalších čtyř dílů

Předchozí část jasně ukázala, že v pořadu *Show Jana Krause* dochází k opakování určitých prvků, které z hlediska komunikace utváří celkový ráz této talk show. Vzhledem k tomu, že dominantním zájmem mé analýzy bylo prověřit uplatňování či porušování Leechových zdvořilostních maxim, byl rozbor prvních dvou dílů zaměřen právě na tyto zákonitosti. V následujících čtyřech dílech byla zkoumána četnost jejich výskytu a údaje posléze zaznamenány do tabulek (č. 1 – 4) a následných grafů (č. 1 a 2), které celý jev přehledně znázorňují.

3. 4. 1. Analyzované díly:

a) Tabulka č. 1 – rok 2010

hosté: Anna K., Pavel Trávníček, Tereza z Davle

2010	Takt		Velkorysost		Uznání		Skromnost		Shoda		Sympatie	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
<i>Dodržení/Porušení</i>	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Anna K.			2	1	1				1		1	
Trávníček		4			1	2		2		2		
Tereza z Davle		3		1	1	1				1		

b) Tabulka č. 2 a 3 – rok 2011

hosté: Jiří Dienstbier, Agáta Hanychová, Monika Michaelová

2011	Takt		Velkorysost		Uznání		Skromnost		Shoda		Sympatie	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
<i>Dodržení/Porušení</i>	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Dienstbier		3	1	2	3	1				4		
Hanychová		8		4		5						
Michaelová	1	4		2	1	1	2		1	3		

hosté: Ondřej Pavelec, Tereza Kostková, Jakub Pok

2011	Takt		Velkorysost		Uznání		Skromnost		Shoda		Sympatie	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
<i>Dodržení/Porušení</i>	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Pavelec		7		3	3	4	1			2		
Kostková		5		2	1	1			1	1		
Pok	1	3	1	1		3	2		4	2	1	

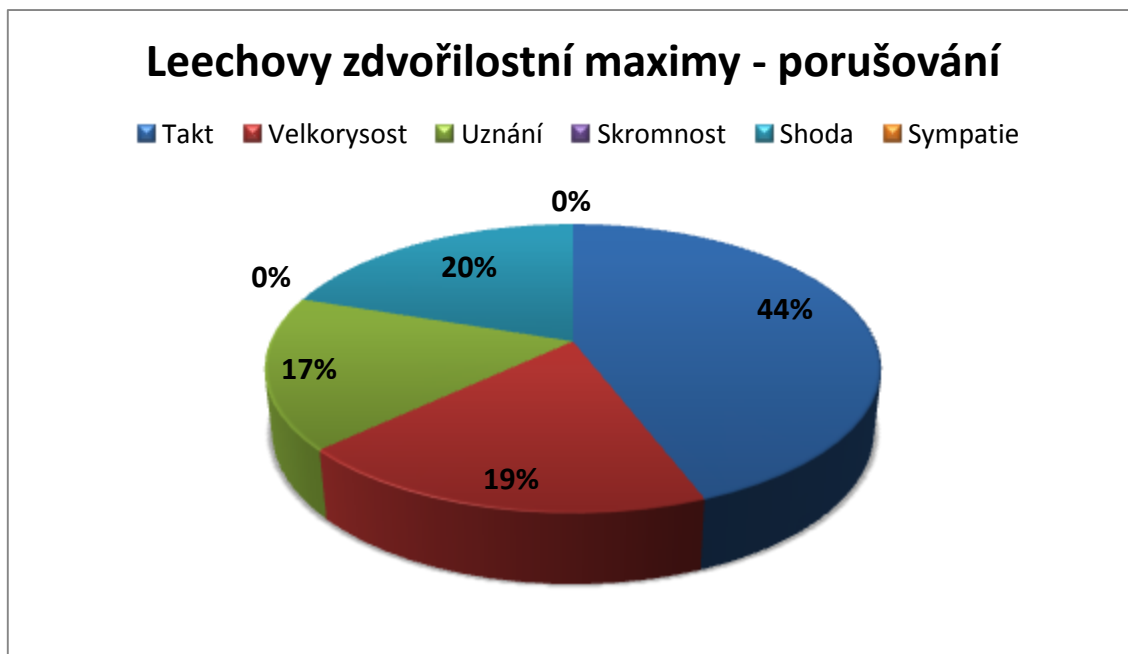
c) Tabulka č. 4 – rok 2012

hosté: Tonya Graves, Ivan Chadima, Pavla Hodková

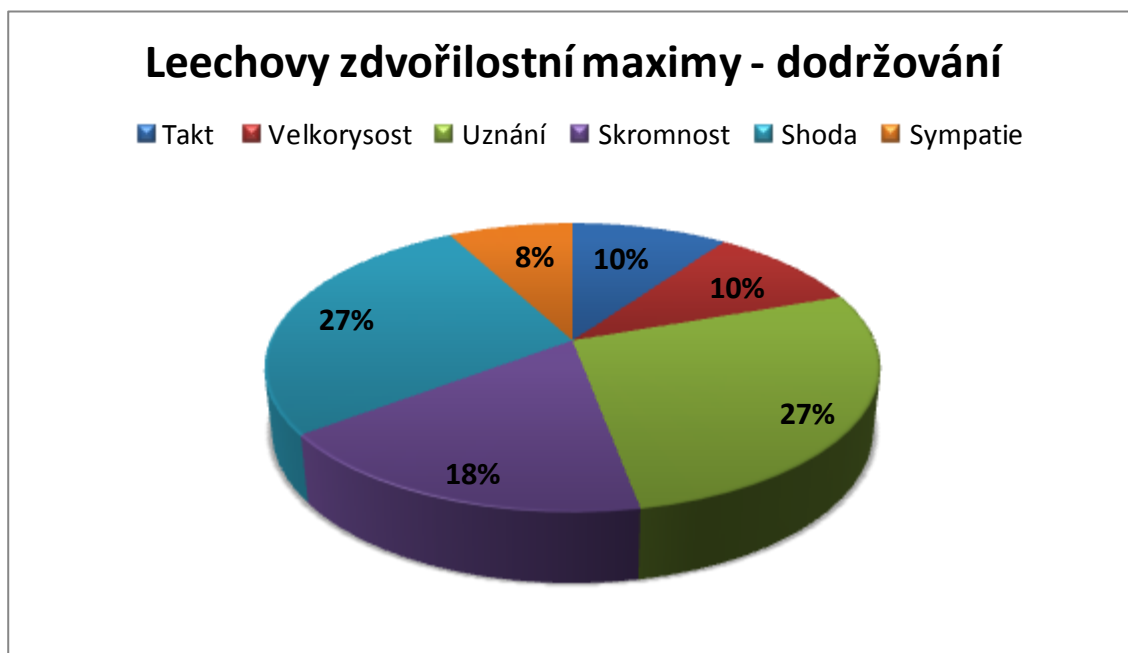
2012	Takt		Velkorysost		Uznání		Skromnost		Shoda		Sympatie	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
<i>Dodržení/Porušení</i>	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Graves	1	5		4					3	2		
Chadima	2	1			3		2		3		1	
Hodková		6	1	1	1	1			1	5		

3. 4. 2. Grafy četnosti výskytu Leechových maxim zdvořilosti v analyzovaných dílech:

A) Graf č. 1 - jejich porušování

B) Graf č. 2 - jejich dodržování

3. 5. Shrnutí

Analýza jasně ukazuje, že v pořadu *Show Jana Krause* je nejvíce porušována **maxima taktu** a to ve **44 %** sledovaných případů. Moderátor tak činí z důvodu vyšší atraktivnosti celého dialogu, čímž se dostává do přímého rozporu s teorií zdvořilosti. K porušování dochází nejčastěji kladením netaktních otázek z oblasti soukromí, nevhodnými komentáři a poznámkami k předchozímu výroku hosta nebo zbytečným lpěním na tématu, o kterém se recipient už dále bavit nechce. Z logiky věci vyplývá, že k takovým jevům jsou ideálními „objekty“ hosté veřejné známi – politici (Bárta, Dienstbier), sportovci (Kadlec, Pavelec), zpěváci (Graves) nebo celebrity, jejichž soukromý život plní především skandály a aféry (Hanychová). Dalším důležitým aspektem je pak i sociální status hosta, se kterým host do pořadu vstupuje jako se svojí ne/výhodou.

Ve výjimečných případech jsou ale zdvořilostní maximy také dodržovány, nejvíce pak **maxima uznání** a **maxima shody** (obě shodně ve **27 %** případů). Děje se tak v situacích, kdy má moderátor k pozvané osobě osobní vztah (Kostková), host prodělal v životě nějaké těžké období (Anna K. – rakovina prsu) nebo Kraus svého recipienta sám velmi uznává a je k němu tedy zdvořilý a přátelský (Chadima). K uplatňování zdvořilosti také dochází u hostů, kteří jsou uznáváni samotnou veřejností (vědci, umělci a někteří sportovci). V takových případech zastává Jan Kraus spíše roli pozorného „posluchače“, který občas položí nějakou zajímavou, ale přitom zdvořilou otázku.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažil provést komplexní analýzu zábavního pořadu *Show Jana Krause* se zaměřením na problematiku komunikace. Dominantním zájmem bylo prověřit uplatňování či porušování Leechových zdvořilostních maxim ze strany moderátora.

V úvodní kapitole jsem vymezil pojem talk show a také představil místo, odkud tento formát pochází. Následný stručný přehled nejznámějších pořadů toho typu v České republice ukázal, že *Show Jana Krause* si i přes klesající sledovanost stále drží dominantní pozici mezi talk show u nás.

V další části práce jsem se zabýval mediálním dialogem, který je pro celé komunikační prostředí v pořadu určující. Při dialogu - jedné z hlavních komunikačních forem - dochází ke střídání rolí mluvčího a posluchače. Z hlediska mediálního dialogu je důležitý přímý a okamžitý kontakt komunikačních partnerů. Z analýzy pořadu *Show Jana Krause* vyplynul charakteristický jev komunikace prvek konfliktnosti, tzv. confrontainment, který je důsledkem požadavku na co největší zábavnost pořadů typu talk show obecně. Moderátor zaujímá ústřední postavení, jeho projev můžeme charakterizovat jako neformální, neobjektivní, často nezdvořilý s nespisovnou mluvou. Těmito aspekty se porušuje tzv. institucionální role.

Z hlediska přístupu moderátora k pozvaným hostům je důležitý jejich sociální status, se kterým do pořadu vstupují. Jan Kraus podle něho také vede celý dialog. Někdy to může být pro hosta výhodné, jindy spíše naopak.

Dalším podstatným rysem mediálního dialogu je jeho faktická orientace na publikum. Proto komunikace, která v pořadu probíhá, primárně směřuje nejen k divákům v sále, ale i k divákům u televizních obrazovek.

Kromě těchto prvků jsem vymezil problematiku zdvořilosti. Popsán byl Griceův kooperační princip a Leechovy zdvořilostní maximy jako hlavní předmět následné analýzy.

V praktické části jsem nejprve zkoumal pořad z obecnějšího hlediska. Strukturou talk show navazuje na svého předchůdce, *Uvolněte se, prosím*. Ačkoliv byly provedeny určité úpravy, interiér a celková struktura jsou velmi podobné. K nejvýraznějším změnám došlo v oblasti mediální prezentace. Pořad díky velkému propojení se

sociálními sítěmi a dobře zvolenému marketingu, který je na vysoké úrovni, zaujímá v tomto směru dominantní postavení.

Další část pak byla zacílena na projev samotného moderátora a jeho způsob vedení dialogu s hosty. Z analýzy je patrné, že Jan Kraus při svých rozhovorech používá kombinaci hovorové a obecné češtiny, přičemž velmi často užívá nespisovných výrazů, nevyhýbá se ani slovům vulgárním. Moderátor tak činí kvůli zábavnosti pořadu zcela záměrně, a to i v případech, kdy jeho host volí češtinu spisovnou. Dalším signifikantním prvkem je velké množství tzv. vycpávkových slov, kterými moderátor navazuje se svými hosty kontakt. Tento jev má za následek stále se opakující výrazy, díky kterým je dialog v *Show Jana Krause* velmi charakteristický. Nedílnou součástí Krausova projevu je nonverbální komunikace, tedy výrazná mimika a gestikulace, občas až ostentativní.

Z hlediska zdvořilosti dochází velmi často k porušování Leechových maxim. Rozbor jednotlivých dílů pořadu prokázal, že nejvíce je porušována maxima taktu (ve 44 % sledovaných případů). Důvodem je kladení netaktních otázek ze strany moderátora, lpění na tématu i přes jasný nesouhlas hosta, nevhodné poznámky a komentáře. To vše je způsobeno požadavkem na co největší zábavnost pořadu. Ve 27 % sledovaných případů byla dodržena maxima uznání a maxima shody, protože Jan Kraus z nějakého důvodu hosta uznával nebo k němu měl osobní vztah.

Uvedená data ukazují, že v pořadu *Show Jana Krause* převažuje porušování Leechových zdvořilostních maxim, a analýza také nastínila důvody, proč k tomu dochází.

Summary

In my bachelor thesis I have performed a complex analysis of the entertainment program „Talk Show of Jan Kraus“, with the aim to analyse the question of communication. The main interest was to verify the application of Leech politeness maxima by the moderator.

I have defined the term “talk show” in the introduction, and presented where this entertainment form comes from. The review of the most popular programs of this type in Czech Republic has shown that the “Talk Show of Jan Kraus” keeps the dominant position among the talk shows in our country in spite of its decreasing popularity.

In the following part of the thesis I have treated the question of medial dialog which is determinant for the communication environment in the show. While in dialog, which is the main communication form of the show, the speaker and listener exchange their roles. The direct and instantaneous contact of the communication partners is important for the dialog. The element of conflict, so called confrontainment, appeared from the analysis to be characteristic for the “Talks Show of Jan Kraus”. It is a consequence of the fact that a talk show should be generally an entertainment. The moderator takes the central position; his performance can be characterized as informal, not objective, and often impolite with the use of slang language. These features break a so called role of the institution.

The social position of the guests which they enter the show with is important for the position of the moderator towards the guests. The whole dialog of Jan Kraus is performed according to it. This can be an advantage for the guest, but also a handicap.

Another important feature of the dialog is its orientation to the public. The communication in the show is therefore oriented not only to the audience in the hall, but also to the audience at TV screens.

In addition to the elements discussed here above I have studied also the question of politeness. The Grice principle of cooperation and the Leech politeness maxima were used as main tools of the analysis.

First, in the practical part of the thesis I have studied the show from a general point of view. The structure of the show is based on its predecessor, the show “Relax, please”. In spite of some modifications the interior and the structure are the same. The main modifications are in the field of medial presentation. The show has taken a dominant position due to its good connection with the social networks and due to good marketing.

The next part of the thesis is then oriented to the performance of the moderator, and to his way of dialog with the guests. It is evident from the analysis that Jan Kraus uses a combination of the spoken and official Czech language in his dialogs; often the slang and even vulgar words are used. The moderator does so to make the show attractive, even in the case when the guest uses the official language. Another important feature is the use of so called tampon words, which allow the moderator to create a contact with the guest. This element results in repetition of certain words, which is the characteristic feature of the “Talk Show of Jan Kraus”. An important part of Kraus

expression is a non-verbal communication, expressive mimics and gesticulation, sometimes even ostentatious.

The Leech maxima are very often broken in the show. The analysis of individual spectacles has shown that the maximum of tact is the mostly broken (44% of cases). The reason is asking the questions without tact, keeping the theme by the moderator against the will of the guest, and impolite comments. All this is due to a need to keep the highest popularity of the show. In 27% of cases the maxima of respect and agreement were achieved, due to the fact that Jan Kraus appreciated the guest or had a personal relation with him.

The presented data show that in the "Talk Show of Jan Kraus" the Leech politeness maxima are broken, and the analysis has shown also the reasons why it is so.

Použitá literatura

AUSTIN, John Langshaw. *Jak udělat něco slovy*. 1. vydání. Praha: Filosofia, 2000. 172 s. ISBN 80-7007-133-8

CIBULKA Aleš a kolektiv. *O češtině*. Vyd. 1. Praha: Česká televize, 2007, 198 s. ISBN 978-80-85005-83-7

CIBULKA Aleš a kolektiv. *O češtině 2*. Vyd. 1. Praha: Česká televize, 2008, 210 s. ISBN 978-80-7404-011-5

ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2003, 258 s. ISBN 80-200-1034-3.

FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: bakalářská práce. Co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)*. Vyd. 1. Praha: Ingenio et Arti, 2012, 61, 51 s. ISBN 978-8-09052-871-0.

GRICE, Herbert Paul. *Studies in the Way of Words*. Harvard University Press, 1991. 406 s. ISBN 978-0674852716

HORNÍČEK, Miroslav. *Hovory H*. Praha: Motto, 2004. 207 s. ISBN 80-7246-268-7

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 207 s. ISBN 80-717-8697-7.

KOLEKTIV. *Ilustrovaný encyklopedický slovník I. díl*. Vyd. 1. Praha: ACADEMIA, 1980, 976 s. ISBN 505-21-856

KOUSALOVÁ Hana. *Talk show! Aneb 7 dobrých důvodů proč vystoupit v televizi*. 2002. 152 s. ISBN 80-238-7759-3

KRAUS Jan. *Uvolněte se, prosím*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2005. 275 s. ISBN 86864-37-5

KRAUS Jan. *Uvolněte se, podruhé*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006. 317 s. ISBN 80-87021-01-0

LEECH, Geoffrey. *Principles of Pragmatics*. Harlow: Longman, 1999. 250 s. ISBN 0-582-55110-2

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002, 447 s. ISBN 80-717-8714-0.

MÜLLEROVÁ, Olga a Jana HOFFMANNOVÁ. *Dialog v češtině*. München: Otto Sagner, 1999, 259 s. Specimina philologiae Slavicæ, Bd. 120. ISBN 38-769-0703-9.

MÜLLEROVÁ, Olga a Jana HOFFMANNOVÁ. *Kapitoly o dialogu*. 1. vyd. Praha: Pansofia, 1994, 94 s. ISBN 80-858-0429-8.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha, 2007, 263 s. ISBN 978-807-2772-667.

PECH, Jaroslav. *Řeč těla a umění komunikace*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2009, 138 s. ISBN 978-80-205-0606-1.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 209 s. ISBN 80-864-2940-7.

WATZLAWICK, Paul. *Pragmatika lidské komunikace*. 1. vyd. Hradec Králové: Konfrontace, 1999, 243 s. ISBN 80-860-8804-9.

Elektronické zdroje

Arts lexikon. TRPĚLKOVÁ, Dita. *Talk show*. [online]. 5. 1. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Talk_show

CSFD.CZ. *Áčko (TV pořad)*. [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/252156-acko/>

CSFD.CZ. *Banánové rybičky*. [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/252586-bananove-rybicky/>

CSFD.CZ. *Mr. GS (TV pořad)*. [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/239814-mr-gs/>

ČESKÁ TELEVIZE. *O pořadu Uvolněte se prosím*. [online]. © 2009. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800003/?vso=oporadu>

ČESKÁ TELEVIZE. *Všechnopárty*. [online]. © 1996–2013. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/>

HUME, Ellen. *Talk Show Culture: History: U. S. Talk Shows*. [online]. © 2013. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.ellenhume.com/node/22>

CHAVIS, Jason. *The History of TV Talk Shows*. [online]. © 1999-2013. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: http://www.ehow.com/facts_4966484_history-tv-talk-shows.html

IMDB.COM. *Late Show with David Letterman*. [online]. © 1990-2013. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0106053/>

NA PLOVÁRNĚ. *TV talk show Marka Ebena: Historie*. [online]. © 2013. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.naplovarne.cz/cz/historie/historie.aspx>

NBC. *The Tonight Show with Jay Leno*. [online]. © 2013. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.nbc.com/the-tonight-show/>

OPRAH.COM. *The Oprah Show*. [online]. © 2013. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.oprah.com/oprah_show.html

OSOBNÍ STRÁNKY JANA KRAUSE. *Osobní info: Jan Kraus*. [online]. 8. 12. 2010 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.jankraus.cz/?cat=6>

POKORNÝ, Jakub. *Šéf ČT se může uvolnit, jeho věčný kritik Jan Kraus odchází*. [online]. © 2013. 26. 5. 2010 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/sef-ct-se-muze-uvolnit-jeho-vecny-kritik-jan-kraus-odchazi-p3a-/filmvideo.aspx?c=A100526_115206_filmvideo_jaz

PROKOP, Michal. *Krásný ztráty*. [online]. © 2012. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.michalprokop.cz/whcs/krasny-ztraty>

SHOW JANA KRAUSE. *O pořadu*. [online]. © 2010. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://showjanakrause.neprepinej.cz/>

TENNANT, Thomas. *Talk Shows: A Brief History of the TV Talk Show*. [online]. © 2013. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://talkshows.about.com/od/morningshows/p/TalkIsntCheap.htm>

TV Metropol. KUNA, František. *První díl pořadu V luftě s Jakubem Kohákem*. [online]. © 2012. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.metropol.cz/zpravy/z-prahy/dnes-vecer-prvni-dil-poradu-v-lufte-s-jakubem-kohakem/>

